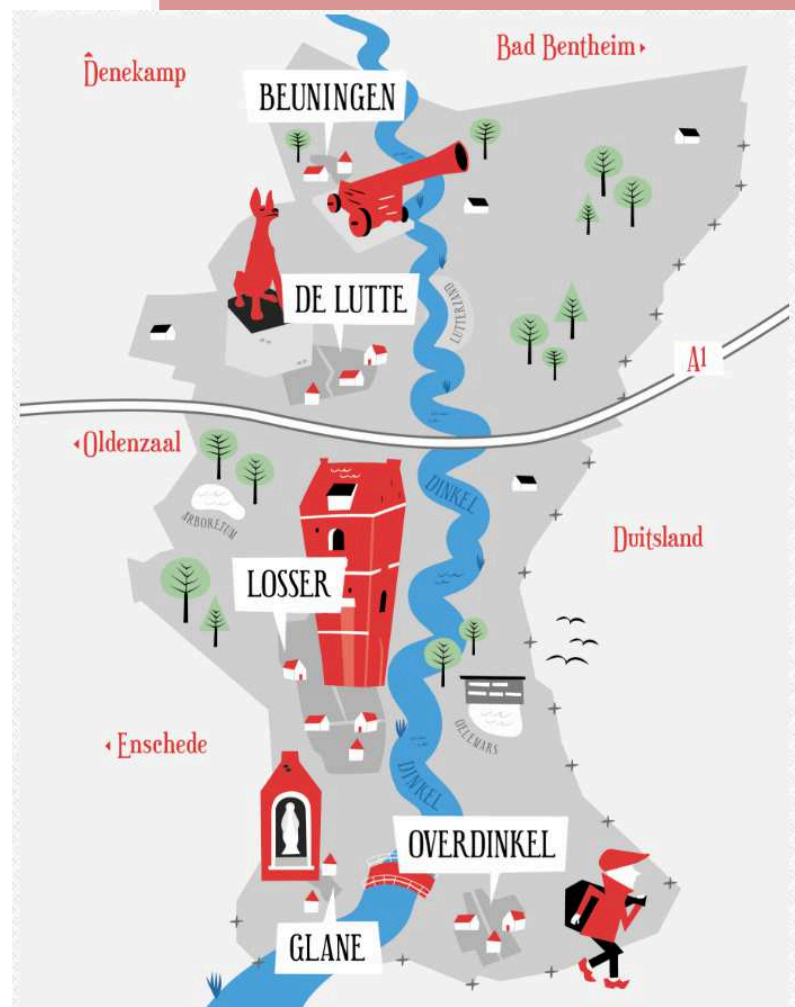

Gemeente Losser

Voorjaarsnota gemeente Losser

2019-2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Geactualiseerd financieel perspectief 2019-2023	6
3. Middelenkader	8
4. Verwerkte ontwikkelingen O&O	10
4.1. Sociaal	11
4.2. Fysiek.....	17
4.3. Bestuur & Dienstverlening	23
5. Ontwikkelingen wensen en nieuw beleid	28
5.1. Programma Sociaal	29
5.2. Programma Fysiek	32
5.3. Programma Dienstverlening	34
Bijlage 1 Uitgangspunten VJN 2019	28
Bijlage 2 Investerings 2019 / 2023	40
Bijlage 3 Niet of deels gehonoreerde wensen 2019 / 2023	40

1. Inleiding

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2019 t/m 2023 van de gemeente Losser. In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om de voormalige Kadernota (meerjarenperspectief) en Bestuursrapportage (de begrotingsuitvoering) te integreren tot de Voorjaarsnota. Voordeel hiervan is dat de begrotingsuitvoering over 2019, de beleidsmatige meerjarige ontwikkelingen en het financieel perspectief 2020 t/m 2023 in samenhang met elkaar bekeken worden.

In de Voorjaarsnota worden de beleidsmatige en budgettaire pijlpalen geslagen, in de opmaat naar de Programmabegroting 2020. In de voorliggende Voorjaarsnota leggen we de gemeenteraad vanaf de jaarschijf 2021 een structureel sluitend meerjarenperspectief voor. Zoals aangekondigd bij de Programmabegroting 2019, doen we ook een voorstel om het tarief van de Hondenbelasting in fases, substantieel te verlagen: tot een halvering in 2023. Daarnaast doen we de nodige voorstellen voor het honoreren van noodzakelijke prioriteiten, wensen en tot het doen van investeringen.

Trends en ontwikkelingen

In het vervolg schetsen we trends en ontwikkelingen die zich voordoen en waar Losser mee krijgt te maken.

We willen een goed gevoel hebben bij wat er in de samenleving leeft en daarover het gesprek aangaan met burgers, bedrijven, bezoekers en vele partners. Dat doen we door bijvoorbeeld het vormgeven van burgerparticipatie, het organiseren van themabijeenkomsten en het bieden van kaders voor “right to challenge”. Maar vooral ook door het voeren van de dialoog over onderwerpen die de samenleving raken: rechtstreeks, via adviesorganen als de Participatieraad en via verenigingen en (maatschappelijke) organisaties.

Een van de belangrijke gespreksonderwerpen is de vergrijzing van de gemeenschap. We zien de komende tien jaar nog een lichte groei en daarna neemt de vergrijzing relatief sterk toe. En dat heeft zijn effect op beleidsonderwerpen zoals (mantel)zorg en wonen.

Op dit moment laten we onderzoek uitvoeren naar de toekomstige woonbehoefte van onze gemeenschap en naar de duurzaamheid en aanpasbaarheid van de woonvoorraad. Daarbij krijgen we tevens te maken met de aanstaande nieuwe provinciale woningbouwafspraken welke naar verwachting zullen leiden tot verminderde mogelijkheden van woningbouw. Daarbinnen willen we ruimte creëren voor mogelijkheden van woningbouw waarbij iedere woning 'raak' moet zijn en we, als sprake is van een aantoonbare behoefte, ook daadwerkelijk willen kunnen bouwen voor die behoefte.

Tegelijkertijd streven we er naar om de kwaliteit van de gemeente als woongemeente uit te dragen. Het is prachtig wonen en recreëren in onze gemeente door de aanwezigheid van een aantal unieke landschappelijke kenmerken welke door de inzet van agrariërs en partijen als Waterschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten bijdragen aan het bijzondere woonklimaat. Dat doen we door bijvoorbeeld te blijven investeren op landschapontwikkeling, door agrariërs te ondersteunen via ervenconsulenten en door de infrastructuur goed te onderhouden. Wij zijn bezig met het ontwikkelen van specifiek op het buitengebied gericht beleid om er voor te zorgen dat het buitengebied behouden blijft voor nu en voor de toekomst.

De Omgevingswet vormt het nieuwe kader voor het vormgeven van het beleid op het terrein van de fysieke leefomgeving. We hebben een programmaplan opgesteld om er voor te zorgen dat we in samenspraak met de samenleving komen tot een gedragen visie op onze fysieke leefomgeving. In de tweede helft van dit jaar starten we daarvoor met het vormgeven van de omgevingsvisie.

Op allerlei niveaus zijn en worden in de komende jaren afspraken gemaakt die bijdragen aan een duurzame leefomgeving. Gezamenlijk met de vier Noordoost Twentse gemeenten werken we aan het doel om in 2023 20% duurzame energieopwekking (warmte en elektriciteit) te realiseren. Losser heeft in haar coalitieakkoord afgesproken dit percentage in 2022 al te willen realiseren. Ook de gemeenteraad van Losser heeft eigen ambities geformuleerd en neergelegd in de Duurzaamheidsvisie Losser. De Toekomstvisie Duurzaam Losser 2040 richt zich inhoudelijk op vijf hoofdthema's. In de dynamische uitvoeringsagenda, die ter concretisering van de Toekomstvisie is vastgesteld, zijn ongeveer 40 duurzame projecten opgenomen. Deze worden de komende jaren verder uitgewerkt. De uitvoeringsagenda wordt voortdurend geactualiseerd. Daarnaast is in het Klimaatakkoord afgesproken dat elke gemeente uiterlijk in 2021 een transitievisie warmte moet hebben opgesteld. Daarin is per wijk vastgelegd hoe en wanneer de wijk wordt verduurzaamd. Deze transitievisie wordt in NOT-verband voorbereid en uitgewerkt.

De gemeente Losser heeft in de openbare ruimte veel infrastructurele kapitaalgoederen zoals gebouwen, wegen, gebouwen, openbare verlichting, riolering en groen. Deze elementen zijn van directe invloed op het gevoel van tevredenheid, vanwege de gevolgen voor het woon-, leef- en werkklimaat van inwoners en bezoekers. Daarnaast is het belang van goed beheer en onderhoud van kapitaalgoederen groot, omdat dit een aanzienlijk financieel beslag op onze begroting legt. De toezichthouder (provincie) eist dat de budgetten aantoonbaar groot genoeg zijn om het beleid van onze gemeente uit te kunnen voeren.

Het sociaal domein drukt een zware stempel op de financiële ruimte van de gemeente Losser, waardoor andere ontwikkelingen in het gedrang (kunnen) komen. Om meer regie te krijgen op de zorgkosten, zijn we met pilots gestart, waarvan enkele zich inmiddels hebben bewezen. Deze pilots hebben dan ook een structureel karakter gekregen. Zodoende proberen we antwoorden te krijgen op de maatschappelijke ontwikkelingen die op ons af komen. Denk aan 'vergrijzing' en de hiermee samenhangende vraagstukken als: een groter aantal mensen dat langer zelfstandig thuis blijft wonen en de grotere druk bij de mantelzorgers en op de gemeentelijke zorginzet.

De groep mensen, die we naar werk of maatschappelijke participatie begeleiden door uitbreiding van gemeentelijke taken voor begeleiding van mensen met een arbeidshandicap en voor statushouders (nieuwe wet Inburgering in 2021), groeit. Extra 'uitdaging' is dat de financiële compensatie nog niet duidelijk is.

Bij de jeugd zien we landelijk een stijging van 12% van de zorgbehoefte. In Losser is deze groei vooralsnog minder explosief maar is er ook sprake van een toename.

Tevens zetten we nadrukkelijk in op de saamhorigheid van de samenleving en daarmee in de eigen kracht van de gemeenschap. Die sociale cohesie zorgt voor een grotere mate van zelfredzaamheid. Dat stimuleren we door het (laten) realiseren van algemene voorzieningen, door initiatieven met subsidies te ondersteunen en dorpsraden in hun kracht te zetten. Vitaliteit van de samenleving is gebaat bij een goed verenigingsleven en goede faciliteiten waar liefhebbers van sport, cultuur, historisch erfgoed en anderszins elkaar kunnen treffen en elkaar kunnen versterken.

Ter afsluiting van deze inleiding nog het volgende. Met de Voorjaarsnota wordt een zo actueel mogelijk beeld gegeven van de inhoudelijke en financiële (meerjarige) ontwikkeling van de gemeente Losser. Voor een goede ambtelijke en bestuurlijke voorbereiding van de nota, zijn ontwikkelingen die na 15 april 2019 bekend zijn geworden, niet doorgerekend. Dit betekent ook dat de zogenoemde Meicirculaire van het Gemeentefonds buiten beschouwing is gelaten. Daarin wordt onder meer verwerkt de in bestuurlijk Nederland breed gedragen verwachting dat het rijk extra financiële compensatie zal bieden voor de hoge kosten van de

jeugdzorg en de inschatting dat het accres van de gemeentefondsuitkering wordt gekort vanwege 'onderuitputting' bij het rijk (de budgetten zijn niet 'opgemaakt'). Volledigheidshalve wordt verwezen naar bijlage 1, waarin de algemene uitgangspunten zijn aangegeven die ten grondslag liggen aan voorliggende Voorjaarsnota.

Planning behandeling

- 14 juni : Aanbieding stukken aan de gemeenteraad
- 14 juni : persconferentie
- 25 juni : Behandeling in de gecombineerde commissie
- 9 juli : Behandeling in de gemeenteraad

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, treft u het geactualiseerde meerjarenperspectief 2019-2023. Als uitgangspunt is het meerjarenperspectief uit de Begroting 2019 genomen. Vervolgens zijn de financiële consequenties verwerkt van de voorstellen die wij in deze Voorjaarsnota aan de raad doen. In de daarop volgende hoofdstukken 3 tot en met 5 worden de ontwikkelingen verder toegelicht.

In hoofdstuk 3 is het Financieel middelenkader gepresenteerd. Hierin lichten wij het totaaloverzicht van het middelenkader van het huidig kalenderjaar en de komende vier jaren toe.

In hoofdstuk 4 worden de beleidsmatige en financiële afwijkingen behandeld die onuitstelbaar en onontkoombaar (O&O) zijn. De peildatum is 15 april 2019. De definitieve verantwoording over het jaar 2019 vindt plaats in de Jaarrekening 2019.

In hoofdstuk 5 geven wij een overzicht van wensen. In dit hoofdstuk doen we een voorstel voor de te honoreren wensen, deze worden toegelicht per programma. Ook geven wij hier een toelichting op de nog uitstaande wensen: de hier geschetste ontwikkelingen zijn vanuit het beleid wenselijk, maar binnen het financieel perspectief hebben we hier nog geen dekking voor gevonden.

In de eerste bijlage vindt u de uitgangspunten voor deze Voorjaarsnota 2019 t/m 2023. In de tweede bijlage geven wij een overzicht van de in deze Voorjaarsnota 2019 t/m 2023 verwerkte (nieuwe) investeringen, ook hier weer onderverdeeld naar onontkoombaar en wens.

2. Geactualiseerd financieel perspectief 2019-2023

In dit hoofdstuk schetsen we het actuele meerjarenperspectief 2019 t/m 2023, na verwerking van alle financiële effecten van de in deze Voorjaarsnota 2019 geschetste ontwikkelingen en door ons gemaakte keuzes. Daarbij hebben we in onderstaande tabel een uitsplitsing gemaakt in de actualisatie van het Middelenkader (zie voor verdere toelichting Hoofdstuk 3), de onontkoombare en onuitstelbare ontwikkelingen (Hoofdstuk 4) en de wensen (Hoofdstuk 5).

Het actuele meerjarenperspectief 2019 t/m 2023 ziet er als volgt uit:

Tabel 2.1: Geactualiseerd financieel perspectief 2019-2023

Financieel middelenkader		2019	2020	2021	2022	2023
1	Saldo PB 2019-2022	0	-4	662	852	852
2	Saldo bijgesteld middelenkader	1.205	54	-341	-641	-341
	O&O					
	Sociaal	-414	0	325	527	638
	Fysiek	-772	-196	-353	-475	-507
	Bestuur en Dienstverlening	-172	-272	-177	-228	-278
3	Totaal O&O	-1.358	-468	-204	-175	-147
	Wensen gehonoreerd					
	Sociaal	-10	-267	-88	-68	-68
	Fysiek	-245	5	7	1	-24
	Bestuur en Dienstverlening	-4	-79	-75	-75	-75
4	Totaal wensen gehonoreerd	-259	-341	-156	-142	-167
5	Totaal saldo WJN 2019	-412	-759	-39	-106	197

De basis voor actualisatie van het middelenkader is het saldo van de programmabegroting 2019 en het meerjarenbeeld 2020-2022, zoals ook toegelicht is op pagina 12 van de Programmabegroting 2019. Vanwege het feit dat in de begroting via een aanwending van de Algemene risicoreserve al is voorzien in dekking van het voorziene tekort, is het saldo voor 2019 nul. De jaarschijf 2023 is nieuw ten opzichte van de Programmabegroting 2019: uitgangspunt is het begrotingsaldo 2022.

Uit de recapitulatie blijkt dat na verwerking van "het Middelenkader" de "ontwikkelingen O&O" en "wensen gehonoreerd" alle jaren, met uitzondering van 2023, een negatief saldo laten zien. De jaarschijf 2023 laat wel een positief saldo zien van € 197.000.

Structureel en incidenteel saldo

We streven naar een structureel sluitend meerjarenperspectief vanaf de jaarschijf 2021. Indien we het saldo van de incidentele baten en lasten verrekenen met het totale beeld uit tabel 2.1 dan blijkt dat ook de jaarschijf 2021 structureel sluitend is. De jaarschijf 2022 laat nog een structureel nadeel zien van € 94.000. Dit is in de volgende tabel weergegeven:

Tabel 2.2: Verloop incidenteel en structureel saldo

Incidenteel/structureel saldo	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal saldo WJN 2019	-412	-759	-39	-106	197
totaal incidenteel bestaand	-38	-262	-57	-12	0
totaal incidenteel nieuw	-1.151	-313	-20	0	0
totaal incidenteel (B)	-1.189	-575	-77	-12	0
Structureel Saldo (A-B)	777	-184	38	-94	197

Dekking negatief saldo 2019-2022

In tabel 2.2 hebben we laten zien dat het meerjarenperspectief vanaf 2021 (nagenoeg) structureel sluitend is. Wel moet nog in dekking van het negatieve saldo voor de jaren 2019-2022 worden voorzien. We stellen voor om dit tekort te dekken door de Algemene risicoreserve aan te wenden. Dit ligt voor de hand, aangezien incidentele uitgaven mogen worden gedekt door incidentele inkomsten. Een aanwending van de reserve is hier een voorbeeld van. Uitgaande van de in de eerste regel van tabel 2.2 geschetste negatieve saldi bedraagt de totale aanwending van de algemene risicoreserve voor dekking van de negatieve saldi voor de jaren 2019 - 2022 € 1.315.000.

Uit de paragraaf weerstandsvermogen in de Jaarrekening 2018 blijkt dat ons weerstandsvermogen € 10,3 mln. bedraagt. Bij een totale risico-omvang van € 3.4 mln. levert dat een ratio van 3,0 op. Na aanwending van de risico-reserve voor dekking van tekort resteert nog een weerstandsvermogen van € 10,3 -/- € 1,3 = € 8,9 mln. Bij een gelijkblijvende omvang van de risico's is de weerstandsratio 2,6. Conclusie is dat ook na deze aanwending de weerstandsratio ruim boven de door de raad gewenste bandbreedte blijft. Daarbij merken we nog op dat niet is vooruit gelopen op de resultaatbestemming bij de Jaarrekening 2018 (hier is geen rekening mee gehouden).

3. Middelenkader

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het middelenkader voor de periode 2019-2023.

Tabel 3.1 Financieel middelenkader

Financieel middelenkader	2019	2020	2021	2022	2023
1 Algemene uitkering	-48.937	-56.544	-141.286	-141.192	293.985
2 Onvoorzien	268.498	207.643	221.201	-11.623	34.933
3 Vrijval BCF plafond	-195.201	-195.201	-195.201	-195.201	-195.201
4 Reserve investeringsbijdragen (vrijval/vervallen)	813.193	-36.222	-39.584	-40.222	-42.763
5 Nieuwbouw de Fakkel		320.047	50.626	51.351	51.351
6 Actualisatie kapitaallasten	434.237	49.085	30.107	-33.129	-217.576
7 Herwaardering HR21-personele mutaties	-87.426	-87.426	-87.426	-87.426	-87.426
8 taakstelling geldigheidsduur pas poorten/ID-kaarten	28.251	-27.149	-53.327	-53.327	-53.327
9 Verbonden partijen (odt, vrt en rt)	-7.486	-120.323	-126.199	-130.089	-125.375
Totaal	1.205.130	53.910	-341.089	-640.858	-341.399

Toelichting financieel middelenkader

1. Algemene uitkering

De raming voor de uitkering uit het gemeentefonds is geactualiseerd op basis van de uitkomsten uit de September- en Decembercirculaire. Ook is de jaarschijf 2023 geactualiseerd. Op basis van de onderliggende uitgangspunten (zie bijlage 1) is ook de loon- en prijsinflatie geactualiseerd voor het meerjarenperspectief.

2. Onvoorzien

Mede in samenhang met actualisatie van de uitgangspunten voor de algemene uitkering is ook de post Onvoorzien (stelposten en taakmutaties) geactualiseerd en opgeschoond. Met name in de eerste jaren van het perspectief levert dit een voordelig effect op.

3. Vrijval BCF-plafond

Jaarlijks kunnen gemeenten compensatie voor de btw krijgen uit het zogeheten btw-compensatiefonds (BCF). Het door het rijk aan gemeenten totaal te betalen bedrag voor compensatie van betaalde btw is gemaximeerd. Declareren gemeenten minder, dan krijgen zij dat later alsnog via het gemeentefonds uitbetaald. Deze ruimte noemen we "de ruimte onder het BCF-plafond". Jarenlang nam het rijk "de ruimte onder het BCF-plafond" als voorschot mee in de berekeningen van de algemene uitkering. Vorig jaar is deze systematiek gewijzigd. Pas achteraf wordt eventuele ruimte onder het plafond uitbetaald op basis van realisatie in het voorgaande jaar. Het is nu aan de gemeenten om voor de raming in begroting en meerjarenperspectief voor de verwachte "ruimte onder het BCF-plafond" zelf een aanname te doen. Vorig jaar hebben we daarvoor een bedrag van afgerond € 540.000 geraamd. De realisatie in 2018 valt nu lager uit (macro komt de ruimte uit op € 105 miljoen in plaats van de oorspronkelijke raming van € 169 miljoen). Toezichhouders en rijk hebben over de wijze waarop gemeenten met de raming van de ruimte onder het BCF-plafond om moeten gaan, afspraken gemaakt. Gemeenten blijven vrij in het kiezen van eigen scenario's voor de raming van deze ruimte, maar de toezichhouders verwachten dat maximaal het bedrag dat correspondeert met het werkelijke scenario van 2018 wordt aangehouden. Voor het Lossers perspectief leidt dit tot een structureel neerwaartse aanpassing van de vrijval van het BCF-plafond met € 195.000.

4. Reserve Investeringsbijdragen

De reserve Investeringsbijdragen is gekoppeld aan investeringen uit het verleden, waarvan de kapitaallasten (gedeeltelijk) worden gedekt uit deze reserve. Bij de actualisatie is gekeken naar de boekwaarden van de betreffende investeringen, in relatie tot de stand van de reserve. Deze actualisatieslag leidt er toe dat een deel van de reserve kan vrijvallen.

5. Nieuwbouw de Fakkel

De raad heeft zich in maart gebogen over een voorstel voor een aanvullend krediet voor de nieuwbouw van sporthal de Fakkel. Bij het voorstel over de dekking van de kosten van de extra investering is al aangegeven dat de actualisatie van de raming van de exploitatie voordelen liet zien. Ook is aangegeven dat deze voordelen zouden worden betrokken bij de Voorjaarsnota 2019. Dit is nu aan de orde. Het voordeel voor 2020 is extra hoog, omdat door uitstel van de werkzaamheden de sporthal pas in 2020 in gebruik wordt genomen en de afschrijving ook een jaar later start dan oorspronkelijk geraamd. Dit levert een eenmalige en incidentele vrijval van kapitaallasten op van bijna € 300.000. Het structureel voordelig effect is € 50.000.

6. Actualisatie kapitaallasten

Voor de prognose van de kapitaallasten (incl. toerekening aan het grondbedrijf) is op basis van de bestaande en geplande investeringen de nieuwe rente en afschrijving bepaald. Door uitgestelde investeringen ontstaat in het eerste jaar een relatief groter voordeel.

7. Herwaardering HR21 en actualisatie personeelsbegroting

De begroting van de personele kosten is geactualiseerd. Het belangrijkste nadelig effect (geraamd op structureel bijna € 90.000) vloeit voort uit de uitkomsten van de herwaardering van een groot aantal functies, die in het kader van HR21 heeft plaatsgevonden.

8. Taakstelling geldigheidsduur paspoorten/ID-kaarten

Door de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten ontstaat qua legesopbrengsten een nadeel. De daarmee tevens gepaard gaande besparing op lasten en de aanpassing van de openingstijden kunnen dit verlies echter niet volledig goed maken.

9. Verbonden partijen

De ramingen voor de bijdragen aan de verbonden partijen (Regio Twente, Omgevingsdienst Twente, Veiligheidsregio Twente en GBT) zijn aan de hand van de ontvangen ontwerpbegrotingen 2020 geactualiseerd. De bijdrage van de VRT stijgt door het aflopen van de ingroeiregeling en voor alle ramingen geldt dat het na-ijleffect van een hogere loon- en prijsstijging in 2018 negatief doorwerkt. Binnen het bestuur van de Omgevingsdienst Twente vindt nog overleg plaats over de kostenverdeling. Dat kan van invloed zijn op onze bijdrage in de eerstkomende jaren.

4. Verwerkte ontwikkelingen O&O

Indien de voortgang financieel en/of beleidsmatig afwijkt ten opzichte van de Programmabegroting 2020 wordt dat in deze paragraaf gerapporteerd. De afwijkingen worden per programma gerapporteerd. Er wordt bij ieder programma gestart met de beleidsmatige afwijkingen. Verantwoording vindt plaats op basis van de in de Programmabegroting 2020 opgenomen doelenboom. Waar nodig volgt een korte toelichting op de geconstateerde afwijkingen.

Vervolgens worden de ontwikkelingen, die onuitstelbaar en onontkoombaar zijn, weergegeven. Uitgangspunt voor de beoordeling van deze ontwikkelingen is dat bijsturing (hetzij positief, hetzij negatief) nodig is om het huidige beleid te kunnen blijven uitvoeren.

4.1. Sociaal

Beleidsmatige afwijkingen doelen Programmabegroting 2019

In onderstaande tabel worden de beleidsafwijkingen gepresenteerd ten opzichte van de [Programmabegroting 2019-2023 programma Sociaal](#).

Toelichting tabel

In de eerste kolom wordt aangegeven om welke doelstelling het gaat. In de tweede kolom wordt een 'score' gegeven van 1 t/m 4. De score betekent:

1. Uitvoering achter loopt en bijsturing is onvoldoende mogelijk
2. Uitvoering achter loopt en bijsturing is mogelijk
3. Uitvoering loopt boven verwachting
4. Neutrale wijziging

In de derde kolom is het gewenste resultaat geformuleerd, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2019.

Wat willen we bereiken?

Doelenboom Programma Sociaal

Doelstelling	Stand van zaken	Resultaat
1. De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd	4	<ul style="list-style-type: none">• Inwoners zijn betrokken bij het in stand houden van goede basisvoorzieningen.• Succesvolle inwonerinitiatieven zijn ondersteund en hebben een structureel karakter.• Vrijwilligers zijn ondersteund.
2. Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte	4	<ul style="list-style-type: none">• Het aanbod aan cultuur, recreatie en sport is gevarieerd.• De gezondheid en de actieve levensstijl van inwoners is gestimuleerd.• Actieve deelname in de maatschappij is gestimuleerd.• Er is adequate onderwijshuisvesting voor zowel basis- als voorgezet onderwijs.• Mantelzorgers zijn ondersteund op het gebied van advies, informatie, respijtzorg en praktische hulp.
3. De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen	3	<ul style="list-style-type: none">• (Bestaande) initiatieven gericht op kwetsbare inwoners (bijvoorbeeld door armoede) zijn op elkaar afgestemd en gestimuleerd.• De vraag van de inwoners is integraal geanalyseerd en opgepakt.• De kennis en kunde van interne en externe verwijzers en andere betrokken partijen is optimaal benut.
4. De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg	4	<ul style="list-style-type: none">• Ondersteuning en zorg is bereikbaar en toegankelijk voor de inwoners en is integraal, passend en kostenadequaaat aangeboden.• Ingekochte ondersteuning en zorg is voldoende en van goede kwaliteit.

Toelichting:

Dit onderdeel geeft een nadere toelichting op de uitvoering van de begroting 2019 (alleen afwijkingen) en een (eventuele) toelichting op de stand van zaken van de realisatie van de doelen uit de 'Doelenboom'.

In de vorige Voorjaarsnota hebben we onze zorgen uitgesproken over de blijvende betaalbaarheid van het Sociaal domein. Mede door sturing van onze kant lijkt dit financiële risico redelijk beheersbaar. Wij vinden het belangrijk om onze inwoners in staat te stellen om zoveel en zolang mogelijk zelfstandig invulling aan het leven te geven. Vaak kunnen problemen, bouwend op een eigen netwerk, worden opgelost. Ook worden inwoners gestimuleerd om gebruik te maken van algemeen toegankelijke basisvoorzieningen. Pas als oplossingen hierin niet gevonden kunnen worden, kunnen duurdere maatwerkvoorzieningen aan de orde zijn. De pilots die we uitvoeren zijn gericht op het verder versterken van deze beweging.

Ondanks het feit dat we actief bezig zijn om vroegtijdig te signaleren om (grotere) problemen te voorkomen en kosten te beperken, wordt een belangrijk deel hiervan veroorzaakt door (beperkt te beïnvloeden) externe ontwikkelingen. Daarbij is te denken aan rechterlijke uitspraken. Zo hebben we op dit moment te maken met jurisprudentie die maakt dat de huishoudelijke ondersteuning dient te worden aangepast. In regionaal afstemming wordt onderzocht tot welke bijstellingen van beleid en uitvoering dit moet leiden en wat de financiële gevolgen zijn. Daarnaast is het zo dat gemeenten (soms) de zorg moeten betalen die door externe verwijzers wordt ingezet, waardoor de gemeente geen regie heeft op de zorg(kosten). Ook is sprake van vergrijzing van de bevolking waardoor de zorgbehoefte stijgt.

Kortom, we moeten scherp blijven en rekening houden met ontwikkelingen die zich voordoen. In het sociaal domein en in de financiële verhouding met het rijk.

Overzicht ontwikkelingen O&O

Als een 'min-teken' (-) voor een bedrag staat, betekent dit dat sprake is van een financieel nadelige ontwikkeling.

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Bijramen Jeugdwet	-563.557	-522.335	-493.755	-438.793	-438.793
Bijzondere bijstand	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000	-55.000
Bruto bijstand zelfstandigen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Huishoudelijke verzorging	-133.286	1.867	241.286	273.972	273.972
ICT binnensportaccommodaties	0	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Inkomensvoorziening Participatiewet	403.713	383.713	363.713	343.713	323.713
Rolstoelen Wmo	-75.000	0	0	0	0
Sociaal Medische Indicatie kinderopvang	-10.000	-10.000	0	0	0
Vervoersvoorzieningen Wmo	-159.000	-158.394	-172.428	-167.419	-167.419
Wmo algemeen	-20.464	-20.875	-20.960	-19.898	-19.898
Wmo eigen bijdragen	-170.000	-170.802	-170.752	-176.412	-186.412
Wmo ondersteuningsbehoeften	336.052	349.946	263.191	210.789	210.789
Reïntegratiebudget	-125.399	-99.230	-135.615	-271.884	-271.884
Sociale werkvoorziening WML	108.425	253.306	457.621	780.074	920.793
Totaal O&O programma Sociaal	-413.516	196	325.301	527.142	637.861

Uitgangspunten Sociaal Domein

Voor de financiële analyse op het Sociaal Domein zijn een aantal uitgangspunten opgesteld. Met deze uitgangspunten is een inschatting gemaakt wat de benodigde budgetten voor de jaren 2019 t/m 2023 moeten zijn.

- De berekening van de kosten is gebaseerd op de meest recente toewijzingen en kosten (stand april 2019) en doorrekeningen op basis van jaarrekening 2018 voor de trend in de toewijzingen.
- De systematiek van toewijzing bij jeugd is in 2018 gewijzigd. Van Diagnose Behandel Combinatie (DBC) naar groepen zorgproducten, waardoor de raming van de zorgkosten niet vergelijkbaar is.
- Er is een nieuw inkoopcontract in regionaal verband (Samen14) voor jeugdhulp, ondersteuning maatschappelijke deelname (OMD) en ondersteuning zelfstandig leven (OZL). Het Twents model treedt in 2019 in werking.
- In de doorrekening 2019 is gerekend met 5% kostenstijging ten opzichte van de kosten in 2018. Deze kostenstijging hebben we bepaald op basis van consultatie van regio gemeenten. Vanaf 2020 wordt gerekend met prijsindexatie geheel sociaal domein via accres algemene uitkering, omdat sociaal domein geen aparte rijksuitkering op de domeinen ontvangt.
- Er is in de doorrekening van Wmo en Jeugd budgetten gerekend met verzilveringsgraden. Verzilveringsgraad is dat deel van de indicatie/toewijzing dat daadwerkelijk wordt ingezet. Voor Wmo is gerekend met een verzilveringsgraad van 72% en Jeugd met 76%. Dit percentage was de definitieve verzilveringsgraad jaarrekening 2018.
- Conform algemene uitgangspunten wordt de Meicirculaire niet meegenomen in de Voorjaarsnota. Op basis van actuele informatie verwachten we in de meicirculaire een extra rijksbijdrage voor Jeugd. Een eerste voorzichtige schatting is € 500.000 voor de gemeente Losser. Daarentegen verwachten we in de Meicirculaire een lagere rijksbijdrage voor de gebundelde uitkering (BUIG). Wij gaan uit van € 155.000 minder aan inkomsten.
- De taakstelling in 2020 van € 100.000 en vanaf 2021 t/m 2023 jaarlijks € 200.000 is verwerkt in deze cijfers. Deze taakstelling is op de reëel geraamde jeugdbudgetten in mindering gebracht.

Toelichting ontwikkelingen O&O

Bijramen jeugdwet

Op basis van de meeste recente informatie is de verwachting dat het jeugdbudget in 2019 €563.000,- te laag is. Dit tekort neemt naar verwachting af tot € 439.000 in 2023. Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door de wijziging in de manier van indiceren en de daarmee samenhangende tariefverhoging (5%), behorend bij het Twents model. We zien tot op heden geen redenen om te veronderstellen dat de zorgbehoefte van de jeugdigen drastisch is veranderd. Wel is de verwachting dat sprake is van een lichte toename op de ondersteuningsbehoeften ten opzichte van 2018. Bij de individuele ondersteuningsbehoeften komt dit door de herindicaties. In juni zal opnieuw geïndiceerd moeten worden. Er vanuit gaande dat de zorgtoewijzingen redelijk te vergelijken zijn met voorgaande jaren (2017 en 2018), willen we de verzilveringsgraad bijstellen naar 76%. Naar onze inschatting is dit een reëel percentage.

Bijzondere bijstand

De kosten voor bewindvoering stijgen, waardoor het beroep op bijzondere bijstand toeneemt. Ook is op basis van de huidige trends gebleken dat het niet mogelijk is de vorderingen in de begrote omvang te innen, waardoor verlaging van de geraamde inkomsten noodzakelijk is. In totaliteit leidt dit tot een nadeel van € 55.000 voor de jaren 2019 t/m 2023.

Bruto bijstand zelfstandigen

Op basis van de laatste inzichten zijn minder uitgaven voor Leenbijstand zelfstandigen gedaan, waardoor aframing van het huidige budget mogelijk is. De vorderingen op Bijstand zelfstandigen is lager dan geraamd, waardoor aframen van de ontvangsten noodzakelijk is. Salderend zal het voordeel € 50.000 zijn in de jaren 2019 t/m 2023.

Huishoudelijke verzorging

Vanwege een aanzuigende werking door de invoering van het abonnementstarief is in 2019 onvoldoende budget op de huishoudelijke ondersteuning. Het tekort bedraagt in 2019 ongeveer € 133.000. Een deel (€ 70.000) van dit budget heeft betrekking op de PGB verstrekkingen. Vanaf 2020 is de verwachting dat we budget kunnen aframen oplopend tot € 274.000 in 2023, omdat voorheen gerekend was met een te ruime indexering en volumegroei.

ICT binnensportaccommodaties

De automatisering van de binnensportaccommodaties, in het bijzonder het zwembad, is verouderd en vergt een investering.

Inkomensvoorziening Participatiewet

De voorlopige rijksbijdrage is op basis van de laatste circulaire naar beneden bijgesteld waardoor verlaging van de geraamde inkomsten met € 118.000 noodzakelijk is in de jaren 2019 t/m 2023. We verwachten op basis van de trend dat er minder uitkeringsgerechtigden PW, IOAW en IOAZ in 2019 zijn waardoor aframing met € 575.000 van het budget mogelijk is. Daarentegen zijn de vorderingen op basis van een actualisatie € 10.000 te laag ingeschat. Het aantal mensen met een arbeidshandicap dat met een loonkostensubsidie aan het werk gaat, stijgt ieder jaar met ongeveer 10 personen waardoor budget bijramen noodzakelijk is van € 60.000 in 2019 naar € 140.000 in 2023. We verwachten op basis van de huidige trend € 17.000 minder budget nodig te hebben voor de langdurigheidstoelage.

Rolstoelen WMO

In verband met de nieuwe code 'Veilig vervoer rolstoelen' zal een groot aantal rolstoelen vervangen moeten worden, omdat het vervoersmiddel niet meer voldoet aan de eisen om veilig vervoerd te kunnen worden in een taxi.

Sociaal Medische Indicatie kinderopvang

Er is een stijging te zien in het aantal indicaties voor sociaal medische kinderopvang. Dit is een gevolg van het meer preventief inzetten op problematiek.

Vervoersvoorzieningen Wmo

Vanaf 2018 worden de kosten voor vervoer Wmo nieuwe taken onder de Wmo vervoersvoorzieningen verantwoord. De begroting is hier nog niet op ingericht en gaat nog uit van verantwoording onder Wmo ondersteuningsbehoeften. Hierdoor vindt op dit budget voor

de komende jaren een overschrijding plaats van € 218.000. Tegelijkertijd worden de opbrengsten voor vervoer met € 20.000 lager verwacht. De kosten voor regiotali zijn daarentegen lager dan vooraf voorzien waardoor het budget afgeraamd kan worden met € 79.000. Deze plussen en minnen leiden tot het bijramen van dit budget met € 159.000 in 2019 oplopend naar € 167.000 in 2023.

Wmo algemeen

Het beschikbare budget schiet tekort voor kosten als abonnements- en onderzoekskosten, waardoor ophoging van het budget met ongeveer € 20.000 noodzakelijk is.

Wmo eigen bijdragen

De eigen bijdrage voor mensen die gebruik maken van voorzieningen uit de Wmo is per 1 januari 2019 voor iedereen gelijk. Het bedrag is € 17,50 per 4 weken, ongeacht het inkomen of de draagkracht. Voorheen was gemiddeld de eigen bijdrage ongeveer € 32, waardoor het totale bedrag aan eigen bijdrage ongeveer wordt gehalveerd. Een verlaging van het inkomstenbudget met € 170.000 in 2019 tot € 186.000 in 2023 is onvermijdelijk.

Wmo ondersteuningsbehoeften

De afgelopen jaren zijn er conform beleid minder cliënten die gebruik maken van PGB budgetten, waardoor verlaging van het budget mogelijk is. De kosten 'zorg in natura' stijgen minder dan oorspronkelijk begroot. Daarnaast is in dit budget rekening gehouden met vervoerskosten Wmo nieuwe taken die momenteel geboekt moeten worden op de Wmo vervoersvoorzieningen waardoor aframing van het budget met € 336.000 in 2019 naar € 211.000 in 2023 mogelijk is.

Reïntegratiebudget

De kosten van reïntegratie zijn de afgelopen jaren gestegen. Het reïntegratiebudget wordt in overeenstemming gebracht met de werkelijke kosten. Om te voorkomen dat mensen langdurig in de bijstand komen, zetten wij in op extra begeleiding (reïntegratie) van de doelgroep alsmede samenwerking met bedrijven om mensen duurzaam te plaatsen. Indien we deze inzet niet plegen, verwachten we een stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden (gemiddeld € 14.500 per jaar) wat extra druk zal organiseren op het BUIG budget. Hierdoor is extra budget nodig, oplopend van € 125.000 in 2019 naar € 272.000 in 2023.

Sociale werkvoorziening WIL

Door bijstelling van de rijksbijdrage van ongeveer gemiddeld € 110.000 de komende jaren en actuele herberekening van voornamelijk de loonkosten in verband met afbouw personeelsbestand door onder andere pensioen, overlijden en vervroegd uitdiensttreding is sprake van vermindering van kosten, waardoor een voordeel ontstaat. Deze herberekening heeft een cumulerend effect waardoor de positieve afwijking met de jaren toeneemt. Dit voordeel is € 108.000 in 2019 oplopend tot € 920.000 in 2023 bij de werkvoorziening WIL.

4.2. Fysiek

Beleidsmatige afwijkingen doelen Programmabegroting 2019

In onderstaande tabel worden de beleidsafwijkingen gepresenteerd ten opzichte van de [Programmabegroting 2019-2023 programma Fysiek](#).

Toelichting tabel

In de eerste kolom wordt aangegeven om welke doelstelling het gaat. In de tweede kolom wordt een 'score' gegeven van 1 t/m 4. De score betekent:

1. Uitvoering achter loopt en bijsturing is onvoldoende mogelijk
2. Uitvoering achter loopt en bijsturing is mogelijk
3. Uitvoering loopt boven verwachting
4. Neutrale wijziging

In de derde kolom is het gewenste resultaat geformuleerd, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2019.

Wat willen we bereiken?

Doelenboom Programma Fysiek

Doel	Stand van zaken	Resultaat
1. De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving	4	<ul style="list-style-type: none"> • De kernkwaliteiten van het landschap zijn behouden en versterkt in samenwerking met belanghebbenden. • Sloop en hergebruik van voormalige agrarische gebouwen is gefaciliteerd. • De gemeente Losser is ontsloten met goede verbindingen tussen kerkdorpen, natuurgebieden en omliggende steden. • De relatie tussen de dorpskernen en het omliggende landschap in de gemeente Losser is duurzaam versterkt.
	4	
	4	
	4	
2. De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen	4	<ul style="list-style-type: none"> • Het toerisme is versterkt door differentiatie van het verblijfsrecreatief aanbod, kwaliteitsverbetering en product vernieuwing. • Werkgelegenheid is gestimuleerd doordat bestaande en nieuwe bedrijven zowel binnen de gemeente als de regio kansen en ruimte krijgen om zich verder te ontwikkelen. • De gemeente Losser is vermarkt als de 'Schatkamer van Twente'.
	4	
3. We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties	4	<ul style="list-style-type: none"> • Het thema Duurzaamheid is stelselmatig betrokken in de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke taken en initiatieven. • De gemeente Losser is in 2022 minimaal 20% energieneutraal. • De Losserse samenleving is gestimuleerd om initiatieven op het gebied van duurzaamheid te ontwikkelen en uit te voeren. • De gemeente Losser voldoet aan de doelstellingen van 'Afvalloos Twente in 2030'.
	2	
	4	

	4	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn maatregelen genomen om verontreiniging van de bodem te voorkomen.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • We maken de gemeente Losser klimaatbestendig in een tempo dat gelijk is aan de (verwachte) snelheid van de klimaatverandering.
4. In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven	4	<ul style="list-style-type: none"> • De openbare ruimte is schoon, heel en veilig.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • De openbare ruimte is kwalitatief passend ingericht afgestemd op de gebruiksfunctie.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • Bij het vervangen en verbeteren van voorzieningen in de openbare ruimte zijn op integrale wijze de brede gemeentelijke doelstellingen nagestreefd.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Losser borgt de omgevingskwaliteit en sociale cohesie door de actuele regels correct toe te passen en te handhaven en verantwoord ruimte te bieden.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • Er is variatie en kwaliteit in het woningaanbod.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • Kernen hebben een aantrekkelijk en toekomstbestendig voorzieningenniveau.

Toelichting:

De gemeente Losser is in 2022 minimaal 20% energieneutraal.

Aanleiding

Gezamenlijk met de vier Noordoost Twentse gemeenten werken we aan het doel om in 2023 20% duurzame energieopwekking (warmte en elektriciteit) te realiseren. Losser heeft in haar coalitieakkoord afgesproken dit percentage in 2022 al te willen realiseren. Voor de voortgangsbewaking van dit doel gebruiken we de nationale Klimaatmonitor van Rijkswaterstaat (RWS). De monitor is onlangs aangevuld met de laatste gegevens (warmte-opwekking).

Terugval duurzame opwek in Losser

We zien een sterke toename in het energieverbruik ten opzichte van de vorige monitor. Het blijkt dat het verbruik van de industrie in Losser nog niet bekend was bij RWS en daardoor niet was meegenomen in het totale verbruik. Hierdoor is het verbruik over het peiljaar hoger en valt het percentage duurzame opwek lager uit dan waar we tot nu toe vanuit zijn gegaan. Losser valt hiermee terug van 12% duurzame opwek naar 10,2% duurzame opwek. De opgave is dus gegroeid.

Projecten in de pijplijn

Tegenover deze gegroeide opgave staan ook geplande projecten en concrete aanvragen voor SDE+ in onze gemeente. Ervaring leert dat grofweg 65 procent van de aangevraagde SDE-projecten ook daadwerkelijk tot uitvoering komen. Vanaf 2016 tot en met het voorjaar van 2019 zijn de volgende projecten;

1. Gerealiseerd
9 zonne-PV projecten met een gezamenlijke energieopbrengst van 2,0 TJ/jr.
2. Aangevraagd
12 zonne-PV projecten met een totaal vermogen van 8,1 TJ/jr welke nog moeten worden uitgevoerd. Voor het zonnenveld van Kronos in Overdinkel is SDE+ aangevraagd voor 72 TJ/jr.
3. Gepland
6 geplande Biogasprojecten voor samen 40 TJ/jr in de gemeente Losser.

Doorkijk te behalen doelstelling

Gemeente Losser heeft de opgave om in 2022 op basis van het huidige verbruik 179,3 TJ per jaar duurzaam op te wekken. Met de projecten in de pijplijn en de realisatiegraad (65%) van deze projecten binnen een periode van 3 jaar, wordt naar verwachting ca 80 TJ/jr behaald (inclusief het zonnenveld in Overdinkel). Hiermee resteert nog een opgave van 100 TJ/jr tot 2022, die zich kan vertalen in:

- 37 ha zonnenveld
- 3 - 4 windmolens
- 1 grote biovergisters

Conclusie: Om het doel 20% duurzame opwek in 2022 te halen zijn er voor 2022 nog 2 tot 3 (grotere) zonnenvelden nodig of 3 tot 4 windmolens.

Overzicht ontwikkelingen O&O

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Basisregistratie Ondergrond (BRO)	0	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
BGT – Module STUF GBI	-10.000	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Bijdrage onderhoudskosten Overdinkel (de Rots)	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Exploitatie voormalige NIEGG gronden	-58.469	-58.457	-58.473	-58.368	-58.368
Kapitaallasten investeringen	0	2.788	-85.754	-147.434	-174.234
Omgevingswet	-672.148	0	0	0	0
Profijtbeginsel doorberekening kosten evenementen: oninbaar	-20.050	0	0	0	0
Verhoging structureel budget Groot onderhoud Wegen	0	-110.000	-165.000	-220.000	-220.000
Hogere opbrengsten kermis (2019 en 2020)	7.538	7.182	0	0	0
Jaarlijkse Inspectie en regulier onderhoud markt- en evenementenkosten	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500
Verlaging opbrengst verkoop groenstroken	-21.865	-27.635	-33.358	-39.193	-44.193
Totaal O&O programma Fysiek	-772.494	-196.122	-352.585	-474.995	-506.795

Toelichting ontwikkelingen O&O

Basisregistratie Ondergrond (BRO)

Het gaat om een wettelijke (gemeentelijke) taak, die in de bedrijfsvoering van onze gemeente dient te worden verankerd.

BGT – Module STUF GBI

Het up-to-date houden van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is een wettelijke gemeentelijke taak. Er is een connector (STUF) nodig tussen de BGT en het beheersysteem voor alle taakvelden in de openbare ruimte (GBI). Het is een wettelijke taak om de BGT actueel te houden. Dat gebeurt onder andere via het berichtenverkeer tussen onze beheersystemen en de BGT. Zonder connector wordt het gegevensbeheer en daarmee ook invulling van deze taak fysiek onmogelijk, dan wel zeer inefficiënt en onbetrouwbaar.

Bijdrage onderhoudskosten Overdinkel (de Rots)

Voor de onderhoudskosten is gedurende de jaren 2019-2031 een jaarlijkse bijdrage in de onderhoudskosten Centrumplan Overdinkel gereserveerd. De jaarlijkse lasten zijn al geraamd, de dekking (die loopt via het krediet Centrumplan Overdinkel) nog niet.

Exploitatie voormalige NIEGG Gronden

Door de verkoop van het voormalige Topcraft-terrein zijn er geen baten en lasten meer voor deze gemeentelijke eigendommen; de besparing op de kapitaallasten zijn verwerkt in het middenkader onder actualisatie kapitaallasten. De overige baten en lasten worden hier afgevoerd.

Kapitaallasten investeringen

Deze lasten vloeien voort uit de in de planperiode opgenomen investeringen voor:

- luchtbehandeling en afkoppelen hemelwater archiefruimte souterrain;
- verduurzamen gemeentelijke gebouwen;
- vervanging openbare verlichting jaarschijf 2023;
- zonwering Grote zaal 't Lossers Hoes;
- toegankelijkheid (miva) 't Lossers Hoes;
- snelheid remmende maatregelen Nitertweg/Dr. Staringstraat;
- ondergrondse container seniorencomplex Burg Eekhoutstraat;
- vervangend materieel Servicebedrijf;
- kwaliteitsimpuls Glane;
- kwaliteitsimpuls Beuningen;
- kwaliteitsimpuls de Lutte Centrumplein;
- kwaliteitsimpuls centrum Losser fase II en III;
- Gronausestraat midden III
- LAGA pad;
- Aalsgaardenstraat;
- De Lutte Beatrixstraat/Irenestraat/Margrietstraat;
- vervanging beschoeiing vijvers Markedal en de Bleek.

Voor meer informatie wordt verwezen naar bijlage 2.

Omgevingswet

Voor de implementatie van de Omgevingswet en de onderscheiden bouwstenen zoals die in het Koersdocument Omgevingswet zijn vastgelegd, is een projectorganisatie benodigd. De geraamde kosten betreffen de inzet van programmamanager, projectleiders, ondersteunende functies en compensatie van reguliere inzet ten behoeve van de projecten. De bestaande reserve ad € 312.000 voldoet om de kosten voor 2019 te voldoen. Vanaf 2020 zijn extra middelen noodzakelijk. Het voorstel is de voor de komende jaren benodigde middelen al in 2019 te reserveren.

Profijtbeginsel doorberekening kosten evenementen: oninbaar

Herhaalde pogingen in het recente verleden om deze taakstellende bezuiniging te realiseren leidden tot grote protesten van organisatoren van evenementen.

Verhoging structureel budget groot onderhoud wegen

In 2013 is op basis van de Nota Kapitaalgoederen een onderhoudsniveau voor wegen vastgesteld. Kwaliteitsinspecties in de afgelopen jaren tonen aan dat het beschikbare budget onvoldoende is om dit niveau te halen. Via de beleidsnota Wegen zijn keuzes inzichtelijk gemaakt.

Recentelijk heeft het college ingestemd met het Beleidsplan Wegen Losser 2019 – 2028. Ook heeft het college besloten de raad voor te stellen om in de Voorjaarsnota 2019 – 2023 een bedrag van structureel € 220.000 op te nemen voor het verhogen van het budget Onderhoud Wegen. In het beleidsplan wordt ook gesteld dat middelen beschikbaar moeten komen voor de vervanging van wegen. Het college heeft besloten nader onderzoek te doen naar de beste wijze van dekking van de kosten van vervanging.

Hogere opbrengsten kermis

De extra inkomsten op basis van de nieuwe concessie valt enigszins mee. Op dit moment wordt er vanuit gegaan dat dit voordeel ook bij de uitgifte van de nieuwe concessie in stand blijft.

Jaarlijkse inspectie en regulier onderhoud markt- en evenementenkasten

Bij evenementen en markten e.d. wordt stroom en water afgetapt van deze kasten. Gebleken is dat afdoende budget voor het onderhoud van deze maatschappelijke voorzieningen ontbreekt.

Verlaging opbrengst verkoop groenstroken

Op basis van de steeds verder afnemende capaciteit aan verkoopbare groenstroken wordt de verwachte opbrengst neerwaarts bijgesteld van € 30.000 in 2019 naar € 10.000 in 2023, jaarlijks met stappen van € 5.000.

4.3. Bestuur & Dienstverlening

Beleidsmatige afwijkingen doelen Programmabegroting 2019

In onderstaande tabel worden de beleidsafwijkingen gepresenteerd ten opzichte van de [Programmabegroting 2019-2023 programma Bestuur en Dienstverlening](#).

Toelichting tabel

In de eerste kolom wordt aangegeven om welke doelstelling het gaat. In de tweede kolom wordt een 'score' gegeven van 1 t/m 4. De score betekent:

1. Uitvoering achter loopt en bijsturing is onvoldoende mogelijk
2. Uitvoering achter loopt en bijsturing is mogelijk
3. Uitvoering loopt boven verwachting
4. Neutrale wijziging

In de derde kolom is het gewenste resultaat geformuleerd, zoals opgenomen in de Programmabegroting 2019.

Wat willen we bereiken?

Doelenboom Programma Bestuur en Dienstverlening

Doel	Stand van zaken	Resultaat
1. Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen	4	<ul style="list-style-type: none"> • Er is ingezet op het tegengaan van een toenemende bedreiging van ondermijnende criminaliteit voor de integriteit van de gemeente Losser, haar inwoners en ondernemers.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • Er is adequate zorg op het gebied van brandweer, openbare orde, gezondheidszorg en rampen- en crisisbestrijding.
2. De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening	4	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden zijn op uiteenlopende wijze betrokken bij het opstellen van beleid en vormgeven van projecten.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • Intensievere samenwerking vindt plaats met nieuwe en bestaande partners en allianties.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • De (digitale) dienstverlening is van goede kwaliteit.
3. De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering	4	<ul style="list-style-type: none"> • De financiële huishouding is zowel op korte als op lange termijn gezond.
	4	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een evenwichtige ontwikkeling van de woonlasten.

Toelichting:

Interbestuurlijk toezicht archief gemeente Losser

De gemeente Losser gaat voor het toezichtgebied Archief in 2019 van code groen naar code oranje en daardoor intensiveert het toezicht. De belangrijkste reden hiervoor is de gevolgen van de wateroverlast na de wolkbreuk van 26 juli 2018. Uit een 4-tal onderzoeken is gebleken dat de hoeveelheid aanwezige schimmels in de archiefruimte veel te hoog is en voor mensen met een zwak immuunsysteem schadelijk. Ontruiming van het archief was noodzakelijk. Omdat het een verzekeringskwestie is, is het nu nog onduidelijk wat de financiële gevolgen voor de gemeente zijn en hoe er in de toekomst met de archiefbewaarplaats moet worden omgegaan. Het is nog niet duidelijk welke acties nodig zijn om een en ander te herstellen en welke kosten gemaakt moeten worden om de archiefbewaarplaats weer in orde te maken. Als alternatief wordt ook nagegaan wat de kosten en de voor- en nadelen zijn om een oplossing elders te vinden.

Organisatie-inrichting

Op 30 oktober 2018 heeft Hiemstra & De Vries op verzoek van de directie een expert-advies uitgebracht over de organisatie-inrichting van de gemeente Losser. Dit advies is aanleiding geweest voor de start van het proces waarin belangrijke aspecten zijn:

- Realiseren van een wendbare organisatie
- Versterken van de concernsturing
- Verdere versterking van het integraal werken
- Opgavegericht werken

Dit proces kan uiteindelijk leiden tot een gewijzigde organisatie-inrichting. De nieuwe organisatie-inrichting staat op dit moment nog niet vast. Directie en management zijn in een cyclisch proces in verschillende rondes samen met de OR, medewerkers en college bezig om tot een definitief voorstel te komen. Zodra het definitieve voorstel gereed is volgt een voorgenomen besluit door het college en een adviesaanvraag naar de OR. Daarna volgt de implementatie.

Zorgvuldigheid en goede betrokkenheid van medewerkers zijn in dit proces belangrijker dan grote snelheid. De inschatting is dat de nieuwe organisatie-inrichting ergens tussen oktober 2019 en april 2020 gerealiseerd wordt.

Vaak gaat een wijziging van de organisatie gepaard met (incidenteel) extra kosten. Of dat nu ook het geval is valt nog niet met zekerheid te zeggen. Vooralsnog is de verwachting dat er geen sprake gaat zijn van structurele extra kosten. Incidentele kosten voor bijvoorbeeld opleiding, tijdelijk extra (salaris)kosten gedurende een overgangperiode of begeleiding doen zich naar verwachting in beperkte mate wel voor.

We stellen voor om het bestedingsdoel van de "reserve frictiekosten" binnen het programma sociaal domein te verruimen naar een "reserve frictiekosten organisatieontwikkeling" en onderdeel te maken van het programma bedrijfsvoering. Een deel van de beschikbare middelen in de bestaande reserve is niet nodig doordat voor enkele medewerkers het vraagstuk op een andere wijze is opgelost.

Als er in de loop van het proces toch nog sprake is van structurele extra kosten dan ontvangt de raad daarvoor een separaat voorstel.

Overzicht ontwikkelingen O&O

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Dienstverleningsovereenkomst Enschede-Losser	-50.000	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
Dienstverleningsovk E'de-Losser, leerlingenvervoer	0	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Dienstverleningsovk ondersteuning WIL	0	-8.400	-8.400	-8.400	-8.400
Hogere premie Aansprakelijkheidsverzekering	-51.886	-51.886	-51.886	-51.886	-51.886
Onderzoek ziekte van Lyme Servicebedrijf en VH	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
IBOR 2.0: formatieuitbreiding IBOR 1,71 fte.	0	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000
Personeel WIJZ	-135.000	-95.000			
Budget coalition of the willing Agenda voor Twente	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000
Uitvoering motie hondenbelasting				-50.000	-100.000
Doorbelasting aan WIL vervalt	-15.368	-15.866	-16.306	-16.848	-16.848
Totaal O&O programma Bestuur en Dienstverlening	-172.254	-271.652	-177.092	-227.634	-277.634

Toelichting ontwikkelingen O&O

Dienstverleningsovereenkomst Enschede-Losser

Op verzoek van de gemeente Enschede is nagegaan in hoeverre de kosten die zij maakt voor de kwantiteit en kwaliteit van de dienstverlening voor Losser, in overeenstemming zijn met de jaarlijkse bijdrage die Losser hiervoor betaalt. Op een aantal onderdelen is een verhoging van de bijdrage redelijk. De meest in het oog springende redenen zijn: het feit dat Losser meer financiële advisering vraagt op het 'sociaal domein', dan de beperkte ondersteuning die in eerste instantie (in 2015) was ingeschat. Ook betaalt Losser nog niet voor het volledige aantal werkplekken en IT-accounts, waar Enschede wel de diensten voor verleent. Dit houdt mede verband met de explosieve groei van het aantal medewerkers als gevolg van de decentralisatie van 'de drie d's'. Het gevraagde hogere budget is een inschatting. Op dit moment zijn de gesprekken met Enschede nog gaande.

Dienstverleningsovereenkomst Enschede-Losser: leerlingenvervoer en ondersteuning WIL

Aan Enschede is gevraagd om extra dienstverlening op het vlak van leerlingenvervoer en arbo-ondersteuning (arbeidsomstandigheden) bij de uitvoering van de sociale werkvoorzieningsactiviteiten. Deze uitbreiding van taken leidt tot een hogere bijdrage aan Enschede.

Hogere premie Aansprakelijkheidsverzekering

Het grootste deel van deze kostenstijging houdt verband met de Europese aanbesteding voor de aansprakelijkheidsverzekeringen voor de gemeenten Enschede en Losser, die eind vorig jaar is afgerond. De premie voor de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente Losser stijgt vanaf 2019 fors (meer dan 60%). Verder is het volgende van belang. Bij aanvang van de samenwerking tussen Enschede en Losser is een afspraak gemaakt voor een kostenverdeling van de verzekeringspremie voor de aansprakelijkheidsverzekering. Door deze verdeling betaalde Enschede de facto een deel van de aansprakelijkheidspremie van de

gemeente Losser. Het spreekt voor zich dat onze gemeente de eigen verzekeringspremies betaalt.

Onderzoek ziekte van Lyme Servicebedrijf en VH

Het college wil medewerkers die het risico lopen op een tekenbeet en daarmee op de ziekte van Lyme, de kans bieden zich jaarlijks te laten testen. De kosten bedragen circa € 110 per jaar per medewerker.

IBOR 2.0: formatie-uitbreiding IBOR 1,71 fte

Het afgelopen jaar is een traject doorlopen om het team IBOR voor de komende jaren 'toekomstproof' te maken. Gekeken is naar toekomstige ontwikkelingen in vakgebied, werklast, omgevingsgericht werken (werken vanuit de bedoeling). Het betreft feitelijk een herschikking van de personele capaciteit van team IBOR waarbij er behoefte is nieuwe/andere capaciteit. Namelijk omgevingsmanagement.

De raad wil dat haar inwoners actief worden bevraagd, geïnformeerd en betrokken, bij het initiëren, voorbereiden en realiseren van projecten. Er is behoefte aan omgevingsmanagement/regisseursrol. Deze capaciteit is niet of onvoldoende beschikbaar. Realisatie van (investerings- en beheers)projecten staan onder druk. Om de realisatie van deze projecten mogelijk te maken, is versterking van de regierol en van het omgevingsmanagement noodzakelijk. Dit leidt tot het realiseren van een grotere - en kwalitatievere participatie van inwoners in Losserse projecten.

Omgevingsmanagement: Een opgave wordt bij voorkeur gerealiseerd in een goede verhouding met de stakeholders. Dat vraagt om oprechte aandacht voor de stakeholders en de bereidheid om samen met hen te zoeken naar houdbare oplossingen. Het omgevingsproces is dan gericht op overeenstemming en samenwerking en met een uitkomst die van waarde is voor de initiatiefnemer en de stakeholder(s). Met andere woorden: een uitkomst die duurzaam is. Uitgangspunten hierbij zijn: 1. Sturen op betrouwbaarheid; 2. Streven naar gelijkwaardigheid; 3. Werken aan gezamenlijkheid en 4. Aandacht voor relatie.

Personeel WIJZ

Enkele ontwikkelingen en opgaven (Twents inkoopmodel en invoer integraal ICT systeem) en de regionale samenwerking vraagt om extra capaciteit. Deze gezamenlijke inzet vergt een extra investering in 2019 van € 135.000. Op basis van positieve ervaringen met de pilots van inzicht naar actie en de behoefte om de pilots in 2020 te continueren wordt voorgesteld om € 95.000 voor 2020 beschikbaar te stellen. Niet continueren van deze pilots leidt, gelet op de positieve ervaringen, tot een verhoging van uitgaven.

Budget Coalition of the willing Agenda voor Twente

Aanvullend op de bijdrage van € 7,50 per inwoner is in onze begroting nog eens een bedrag van € 5 per inwoner opgenomen om projecten te financieren die aanvullend op de Agenda van Twente worden geïnitieerd. Hiervan is inmiddels € 1 per inwoner ingezet voor Twente Marketing. Omdat er op dit moment geen concrete plannen liggen en de focus volledig op de (realisatie van projecten uit) de Agenda voor Twente ligt valt het resterende budget van € 4 per inwoner (totaal € 90.000) vrij in onze begroting. Daarnaast is er op dit moment geen enkel zicht op een hogere bijdrage door (bijna) alle gemeenten. Dit is wel een voorwaarde voor de inzet van de extra bijdrage.

Uitvoering motie Hondenbelasting

Bij de behandeling van de Begroting 2018 in de raad van november 2017 is een motie aangenomen waarin het college wordt gevraagd een voorstel te doen ten aanzien van de Hondenbelasting. In de aanbiedingsbrief van de Programmabegroting 2019 is aangegeven dat het college in 2019 een voorstel zou doen voor een substantiële verlaging van deze belasting. Voorgesteld wordt om in 2022 de tarieven hondenbelasting met een kwart te verlagen, en in 2023 nog eens met een kwart. Dit leidt tot een lagere opbrengst van € 50.000 in 2022 en vervolgens structureel vanaf 2023 € 100.000.

Doorbelasting aan WIL vervalt

Een medewerker van het Servicebedrijf werd tot 1-1-2019 voor één dag in de week doorberekend; deze doorberekening is nu vervallen. Tegenover dit nadeel staat een voordeel binnen het programma Sociaal, dit voordelig effect is in de Begroting 2019 al verwerkt.

5. Ontwikkelingen wensen en nieuw beleid

In het vorige hoofdstuk hebben we aangegeven welke ontwikkelingen we zien die als O&O moeten worden aangemerkt. Deze ontwikkelingen zijn in het vorige hoofdstuk vervolgens per programma toegelicht, zowel cijfermatig als inhoudelijk.

In dit hoofdstuk lichten we toe welke ontwikkelingen, die niet als O&O zijn aangemerkt nog resteren. Die hebben we benoemd als "wensen". We constateren dat er slechts beperkt financiële ruimte is na verwerking van alle O&O-ontwikkelingen om nog "wensen" te honoreren.

Alle wensen worden in onderstaande paragrafen toegelicht per Programma. We hebben daarbij onderscheid gemaakt in "gehonoreerde wensen" en "uitstaande wensen". Deze wensen worden in twee aparte tabellen toegelicht.

5.1. Programma Sociaal

Programma Sociaal, "gehonoreerde wensen"

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Actieprogramma Recreatie & Toerisme	0	-30.000			
Bijdrage Dinkel Survival Runners	0	-18.000	0	0	0
Bijdrage hockeyclub Losser	0	-100.000	0	0	0
Budget uitvoering subsidiebeleid	0	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000
Coördinator Trefhuus	-10.000	-30.000	-20.000	0	0
Haalbaarheidsonderzoek smokkel- en textielmuseum	0	-10.000	0	0	0
Productontwikkeling Twents Blokje om	0	-5.000	0	0	0
Tillift zwembad	0	-6.000	0	0	0
Toezicht zwembad	0	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal gehonoreerde wensen programma Sociaal	-10.000	-267.000	-88.000	-68.000	-68.000

Toelichting

Actieprogramma Recreatie & Toerisme

De vrijetijdssector is een belangrijke economische sector. Daarnaast zorgt de vrijetijdssector ook voor de leefbaarheid in de gemeente en het behoud van natuur en cultuur. Om de vrijetijdseconomie te versterken hebben we in 2016 de beleidsnota R&T en marketingplan herijkt en hebben we samen met belangenpartijen op het gebied van R&T een actieprogramma recreatie & Toerisme opgesteld. Om dit actieprogramma uit te voeren heeft het Toeristisch Genootschap Losser gedurende twee jaar subsidie ontvangen. Deze periode is geëvalueerd. Het Actieprogramma wordt samen met de toeristische sector geactualiseerd. Hierbij is aandacht voor differentiatie van het aanbod, kwaliteitsverbetering, productvernieuwing, werkgelegenheid en de 'vermarketing' van de gemeente Losser als "Schatkamer van Twente".

Bijdrage Dinkel Survival Runners

De vereniging wil graag gebruik maken van de groenstrook rondom het sportveld t.b.v. outdoor-activiteiten. Naar ons oordeel is de groenstrook (bestemming bos) rondom het sportveld niet geschikt. Dit betekent dat de vereniging alleen gebruik kan maken van het open veld met de huidige bestemming sport. Dit betekent dat de vereniging meer moet investeren in de hindernissen (meerkosten ongeveer € 18.000).

Bijdrage hockeyclub Losser

De vereniging wil €365.000 investeren in een kunstgrasveld in Overdinkel. Gemeente heeft hiervoor al toestemming gegeven. Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) staat garant voor € 75.000. De vereniging gaat uit van een gemeentelijke incidentele bijdrage van € 25.000. Daarnaast wordt rekening gehouden met een onderhoudsbijdrage van € 5.000 per jaar. De vereniging stelt voor om de onderhoudsbijdrage over een termijn van 15 jaar in een keer uit te keren. Dit komt dan op een totale onderhoudsbijdrage van € 75.000. Als we de eenmalige bijdrage hierbij optellen bedraagt het totaal € 100.000.

Het beschikbaar stellen van de voorgestelde bijdrage past in de lijn die tot nu toe is gehanteerd. In de afgelopen jaren heeft de gemeente een financiële bijdrage geleverd voor

de realisatie van diverse sportaccommodaties (o.a. kunstgrasvelden). De desbetreffende vereniging is vervolgens zelf verantwoordelijk voor meerjarig onderhoud.

Budget uitvoering subsidiebeleid

Voor de jaren 2017-2019 is geld beschikbaar gesteld voor incidentele subsidieverlening en dorpsbudgetten. Uit de recente evaluatie blijkt dat incidentele subsidies bijdragen aan het bereiken van speerpunten van beleid (onder andere leefbaarheid/vrijwilligers, kunst en cultuur, sport en gezondheid).

Uit de recente evaluatie blijkt ook dat de beschikbaar gestelde dorpsbudgetten bijdragen aan de leefbaarheid binnen de kernen. Alle dorpsraden zijn tevreden over het beschikbaar hebben van een eigen dorpsbudget en geven aan meer draagvlak te hebben gekregen binnen de dorpskern en hebben aangegeven het dorpsbudget graag in stand te willen houden. Hiermee kunnen ook in de komende jaren initiatieven in de eigen dorpskern worden ondersteund.

Voor de structurele subsidies worden verschillende berekeningsgrondslagen gehanteerd. In enkele gevallen is hierover in de afgelopen periode discussie gevoerd en is de vraag gesteld in hoeverre een extra waardering wenselijk is. Zo ontvangt een aantal verenigingen (binnen de beleidsvelden educatie, kunstzinnige vorming, amateurkunst, jeugdwerk, sport) een structurele subsidie in de vorm van een bedrag per (jeugd-)lid. In de recente evaluatie wordt geconcludeerd dat voor deze organisaties een aanvullende structurele subsidie gewenst is.

Wij stellen voor om voor de uitvoering van het subsidiebeleid jaarlijks € 60.000 extra beschikbaar te stellen.

Coördinator Trefhuus

Met Stichting Kulturhus Overdinkel en woningcorporatie Domijn zijn gesprekken gevoerd over een toekomstbestendige personele organisatie van 't Trefhuus in Overdinkel. Aan de gemeente is verzocht de personele organisatie financieel te ondersteunen. Het college is van plan om, indien de middelen in de Voorjaarsnota beschikbaar worden gesteld, dit voor maximaal twee jaar te doen.

Haalbaarheidsonderzoek smokkel- en textielmuseum

Ooit was het Smokkel- en textielmuseum van Overdinkel een publiekstrekker. Nadat het museum was afgebrand, was als het ware het hart uit het dorp verdwenen. Bruisend Overdinkel heeft het initiatief genomen om het Smokkel- en textielmuseum op een eigentijdse manier nieuw leven in te blazen. In overleg met onder meer de Dorpsraad, de stichting Fundament, VVV de Lutte-Losser en de gemeente is gesproken over de mogelijkheden. Een haalbaarheidsonderzoek is nodig t.b.v. het ontwikkelen van museaal concept, bedrijfsplan, PVE voor te ontwikkelen locatie en investeringsplan.

Productontwikkeling rondom 'Twents Blokje om'

In 2019 wordt de Smokkelroute opgeleverd. Deze route is deel uit gaan maken van het Twents Blokje Om, waarmee de wandelaar verleid wordt om naar Noordoost Twente te komen. Dit product wordt overgedragen aan de VVV's in Noordoost Twente (en Borne). Doel van dit bedrag is om de samenwerking tussen de VVV's in Noordoost Twente te stimuleren en verdere productontwikkeling rondom Twents Blokje Om op gang te brengen.

Tillift zwembad

De tillift van het zwembad is aan het eind van het economische levensduur. Vervanging is op korte termijn uitermate wenselijk.

Toezicht zwembad

De wet stelt de eis “adequaat toezicht” uit te oefenen op het gebruik van de zwembaden. Dat houdt in dat kwalitatief en kwantitatief sprake moet zijn van afdoende toezichthoudende personen tijdens gebruiksuren. Het toezicht is (minimaal) geborgd door twee toezichthoudende personen. Het toezicht kan kwalitatief beter door gebruik te maken van een camerasysteem dat gericht is op die plaatsen welke minder goed zichtbaar zijn. Dat is met name aan de achterzijde van het zwembad, bij de glijbaan en het peuterbad. Investering in een camerasysteem verbetert de kwaliteit van het toezicht ter plaatse en is additioneel aan het toezicht door toezichthoudende medewerkers. Het camerasysteem staat onder supervisie van de receptie.

De investeringskosten in een camerasysteem schatten we op € 12.000 (zie ook bijlage 2), daarnaast houden we rekening met jaarlijkse beheerkosten. De totale kosten schatten we op € 8.000 per jaar (inclusief de kosten van rente en afschrijving van het camerasysteem).

5.2. Programma Fysiek

Programma Fysiek, "gehonoreerde wensen"

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Flankerend beleid centrum Losser	-200.000	0	0	0	0
Kapitaallasten investeringen	0	10.000	6.775	1.325	-23.975
Ommetje voormalige vuilstort Tiekerveen	-25000	-5000	0	0	0
Inventariseren/opstellen nota karakteristieke gebouwen	-20000	0	0	0	0
Totaal gehonoreerde wensen programma Fysiek	-245.000	5.000	6.775	1.325	-23.975

Flankerend beleid centrum Losser

Eerder beschikbaar gestelde middelen (€ 300.000) zijn ontoereikend om -naast verplaatsing van winkels naar het kernwinkelgebied en het uit de markt nemen van winkelvloeroppervlakte- ook gevelverbeteringsprojecten te kunnen stimuleren; naast een bijdrage in de planvormingskosten dient namelijk ook een bijdrage te worden geleverd in de investeringskosten van de daadwerkelijke gevelverbetering. Voorgesteld wordt aanvullend € 200.000 beschikbaar te stellen en voor het totaal aan benodigde middelen (€ 500.000) een reserve te vormen.

Kapitaallasten investeringen

Deze lasten vloeien voort uit de in de planperiode opgenomen investeringen voor:

- haalbaarheidsonderzoek verbinding Drielandsweg – Drielandenpunt;
- verduurzamen gemeentelijke gebouwen
- vervangen bewegwijzering centrum Losser;
- upgrade lichtmasten centrum Losser ten behoeve van het faciliteren van feestverlichting CML;
- intensiveren verlichting fietspad langs provinciale weg, tussen Kolkersweg en komgrens Overdinkel;
- uitgaande van een resultaatbestemming van € 80.000 bij de Vaststelling van de jaarrekening 2018 zou gedurende 8 jaar (2020-2027) een investeringsbijdrage beschikbaar zijn van €10.000.

Voor meer informatie wordt verwezen naar bijlage 2.

Ommetje voormalige vuilstort Tiekerveen

De voormalige vuilstort in Overdinkel is verboden gebied. Er staan hekken omheen, die echter kapot zijn en niet geheel voor afsluiting zorgen. Wij staan oogluikend toe dat hier gewandeld wordt. Dit is een onwenselijke situatie. Het risico bestaat zelfs dat de gemeente aansprakelijk wordt gesteld als er iets in het gebied gebeurt, terwijl het niet goed is afgesloten. De dorpsraad Overdinkel heeft verzocht om hier een ommetje te realiseren. In dit kader hebben wij bodem- en waterbodemonderzoek laten verrichten naar de milieu hygiënische kwaliteit. Hieruit blijkt dat met enkele kleine ingrepen dit gebied toegankelijk kan worden gemaakt.

Inventariseren/opstellen nota karakteristieke gebouwen

In de vergadering van 18-12-2018 heeft de raad een motie aangenomen waarin de raad het college opdraagt voor de gehele gemeente, voor zover niet reeds in beeld gebracht, te onderzoeken welke panden als karakteristiek aan te merken zijn. De daartoe opgevraagde offerte vergt een uitgave van € 20.000.

Programma Fysiek, "uitstaande wensen"

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Planon	-36.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Totaal uitstaande wensen programma Fysiek	-36.000	-120.000	-65.000	-10.000	-10.000

Planon

Om een professionele Vastgoedregistratie en -beheer van gemeentelijk eigendommen mogelijk te maken en daarmee een kwaliteitsimpuls te geven aan Vastgoedmanagement en Meerjaren Onderhoud Planning (MOP).

5.3. Programma Dienstverlening

Programma Bestuur en dienstverlening, "gehonoreerde wensen"

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Integrale veiligheid	0	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
Verlenging BOA's handhaving blauwe zone	-3.500	-3.500			
Totaal gehonoreerde wensen programma Bestuur en Dienstverlening	-3.500	-78.500	-75.000	-75.000	-75.000

Toelichting

Integrale veiligheid

De afgelopen twee jaar zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor 'ondermijning'. Deze middelen zijn zeer wel besteed en ingezet voor de volgende thema's: Integrale casus aanpak ondermijning; weerbare overheid en maatschappij; Toezicht en Handhaving en het versterken van de informatiepositie betreffende de veiligheidssituatie. Eigenlijk is 'ondermijning' niet de juiste term. Dit is een onderdeel van de 'integrale veiligheid'.

Het werk is nog lang niet af. Inmiddels is een programma '*Versteviging programma integrale veiligheid*' opgesteld. Het huidige veiligheidsbeeld in ogenschouw nemend zijn structureel middelen noodzakelijk om de werk voort te zetten. Deze middelen zullen naast werk dat al wordt uitgevoerd, worden ingezet voor: Informatie gestuurd werken; meer controles en interventies; nieuwe taken en bevoegdheden; (Eu)regionale samenwerking en meer focus op weerbare overheid en maatschappij.

Om te kunnen zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving moet de gemeente mee met de huidige tijd en landelijke ontwikkelingen. Om dit te kunnen is structureel budget voor 'integrale veiligheid' nodig.

Verlenging BOA's handhaving blauwe zone

Als onderdeel van Parapluplan centrum Losser dient uitvoering te worden gegeven aan de toegezegde handhaving van de zogenoemde 'blauwe zone'.

Programma Bestuur en dienstverlening, "uitstaande wensen"

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Kapitaallasten investeringen	0	-3.892	-3.837	-3.783	-3.729
Uitvoering communicatievisie	0	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
Totaal uitstaande wensen programma Bestuur en Dienstverlening	0	-73.892	-73.837	-73.783	-73.729

Kapitaallasten investeringen

De kapitaallasten hebben betrekking op een investering in vervanging en aanpassing van de audiovisuele apparatuur in de grote zaal van het Kulturhus. Streven is onder meer een gelijktijdige uitzending van de vergadering op de 'omloop'. Nu loopt dat bijna 1 minuut achter. Daarvoor moet een aantal zaken aangepast worden. Daarnaast willen we een beamer aanschaffen voor het gebruik van de lange wand in de Grote Zaal. Dan kan de zaal efficiënter gebruikt worden, ook in de breedte, en dan kan het meubilair achter het gordijn blijven staan.

Uitwerking communicatievisie

Ten behoeve van de communicatie inzet op basis van de opgestelde communicatievisie is uitbreiding op zowel communicatie-advies (voor raad, college B&W en ambtelijke organisatie), woordvoering als het volgen van social media en opstellen van teksten, aanvullende inzet benodigd.

Bijlage 1 Uitgangspunten VJN 2019

Uitgangspunten Voorjaarsnota 2019 t/m 2023

Algemeen:

Tegelijkertijd met de besluitvorming over de komende Voorjaarsnota 2019 t/m 2023 worden ook de financiële uitgangspunten voor de Programmabegroting 2020 bepaald. Deze zijn geformuleerd in dit document. Daar waar de uitgangspunten in Voorjaarsnota en begroting van elkaar afwijken, wordt dit expliciet vermeld.

Indien de einduitkomst van een berekening eindigt op 'twee cijfers achter de komma (honderdsten)' is afgerond op 'een cijfer achter de komma (tienden)'.

Algemene kaders:

De kaders voor de inrichting en besluitvorming over de Voorjaarsnota en de Programmabegroting zijn opgenomen in de door de gemeenteraad vastgestelde verordeningen en financiële beleidsdocumenten van de gemeente Losser. Daarnaast is uitgegaan van de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht (Awb), het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de notities van de commissie BBV en de actuele begrotingsbrief van de provincie Overijssel.

Peildatum

Bij het opstellen van de Voorjaarsnota en de begroting wordt, afgezien van het gestelde onder het kopje 'Algemene uitkering', uitgegaan van de kennis en inzichten op 15 april 2019.

Algemene uitkering

Voorjaarsnota: berekeningen op basis van de decembercirculaire 2018.

Programmabegroting: uitgegaan wordt van de meicirculaire 2019.

Taakmutaties worden toegerekend aan de aangegeven taakvelden. Er wordt gerekend met 'lopende prijzen'. Om die reden wordt aan de 'kostenkant' van het meerjarenperspectief ook rekening gehouden met de prijsontwikkeling.

Prijsindexering materiële budgetten

Op de interne materiële budgetten wordt meerjarige prijsindexatie toegepast.

Op dit moment zijn geen recentere cijfers voor de jaren na 2019 voorhanden dan waar in de begroting 2019 van is uitgegaan. Om die reden wordt voor de prijsindexering 2020 t/m 2022 uitgegaan van dezelfde cijfers als die voor de begroting 2019 zijn gehanteerd. Voor 2023 wordt uit praktische overwegingen dezelfde prijsstijging als voor 2022 aangehouden (1,5 %).

In de 'Macro Economische Verkenningen 2019' (september 2018) van het CPB is voor 2019 de ontwikkeling van de 'Prijs netto materiële overheidsconsumptie (imoc)' opgenomen.

Nieuw voor Losser is dat de indexering vanaf 2020, op basis van de MEV 2019 wordt nagecalculeerd. De in de Programmabegroting 2019 meerjarig doorwerkende indexering voor de jaarschijf 2019, wordt zodoende voor de jaren 2020 t/m 2023 herrekend.

Voor de begroting 2019 heeft dit overigens geen consequenties.

Prijsindexering 2019 op basis van de MEV 2019:

Imoc-prijsonwikkeling 2019

	2019
Begroting Losser 2019	1,4
MEV 2019	1,6
Correctie	0,2

In het volgend overzicht zijn de effecten van de indexering per jaarschijf (niet cumulatief/opstapelend) weergegeven.

Prijsonwikkeling overheid, voor de jaarschijven 2019 t/m 2023 (niet cumulatief)

	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting Losser 2019 – 2023 (oud)	1,4 %	1,5 %	1,4 %	1,5 %	
Meerjarenperspectief Losser 2020 - 2024	1,6 %	1,5 %	1,4 %	1,5 %	1,5 %

CAO-ontwikkeling lonen

Op het moment van opstellen van deze 'uitgangspunten' waren de cao-onderhandelingen voor de sector gemeente nog niet afgerond. De werkgeversdelegatie heeft een eerste loonbod gedaan van 2,5 %. Vanwege de onzekerheid wordt voorgesteld om dezelfde uitgangspunten te hanteren als waar bij de begroting 2019 van is uitgegaan. Voor 2023 wordt voorgesteld uit te gaan van een loonontwikkeling van 2,5 %.

Als in de komende tijd een onderhandelingsakkoord wordt gesloten zal hier mee worden gerekend.

Het bovenstaande leidt tot de volgende loonindexering (meerjarig en niet cumulatief) per jaarschijf:

Loonontwikkeling overheid voor de jaarschijven 2019 t/m 2023 (niet cumulatief)

	2019	2020	2021	2022	2023
Begroting Losser 2019 – 2023 (oud)	3 %	3,2 %	2,7 %	3,2 %	
Meerjarenperspectief Losser 2020 - 2024	3 %	3,2 %	2,7 %	3,2 %	2,5%

Technische verwerking van de indexering (loon en prijs)

De loon- en prijsontwikkeling in 2020 wordt voor de jaarschijven 2020 t/m 2023 (de prijsontwikkeling in 2020 werkt ook in de daar opvolgende jaren door) over de taakvelden verdeeld. De loon- en prijsontwikkeling voor de jaren 2021 t/m 2023 worden voorshands op een stelpost 'geparkeerd'. Voordelen hiervan zijn dat: de meerjarige indexaties 'herkenbaar' in de begroting naar voren komen. De onontkoombare nacalculaties ten gevolge van de werkelijke loon- en prijsontwikkelingen kunnen daarmee eenvoudiger en traceerbaar worden verrekend. Bijkomend voordeel is dat de saldi op de taakvelden niet onnodig worden gemuteerd.

Subsidies

Budgetsubsidies worden geïndexeerd, waarbij de prijsontwikkeling binnen de overheid de maatstaf is. De overige subsidies worden niet geïndexeerd. Ook voor dit onderdeel wordt de in de Programmabegroting 2019 gehanteerde indexering voor de jaarschijf 2019, geactualiseerd aan de hand van het indexcijfer in de MEV 2019. Dit effect werkt meerjarig door.

Lokale heffingen

De heffingen waar geen directe kostenprijsberekening aan ten grondslag ligt (Onroerende zaak-, Woonforensen-, Toeristenbelasting en Leges), worden gecorrigeerd voor inflatie. Op basis van een gewogen gemiddelde van 75 % prijs en 25 % loon wordt de inflatiecorrectie berekend. Deze komt hiermee voor 2020 uit op afgerond 2,1 %. Voor wat betreft de lokale heffingen vindt eveneens een actualisering van de indexering plaats aan de hand van de MEV 2019.

Het bovenstaande leidt tot de volgende indexering voor de lokale heffingen (meerjarig) per jaarschijf. Hierin is rekening gehouden met de 0,2 % nacalculatie op de prijsindexatie in 2019, die structureel doorwerkt. Voor het overige zijn de jaarschijven niet gecumuleerd.

Indexering lokale heffingen voor de jaarschijven 2020 t/m 2023

	2020	2021	2022	2023
Begroting Losser 2019 – 2023 (oud)	1,9 %	1,7 %	1,9 %	
Meerjarenperspectief Losser 2020 - 2024	2,1 %	1,9 %	2,1 %	1,9 %

In afwijking van dit schema, worden de tarieven van de Riool- en Reinigingsrechten op een zodanig niveau vastgesteld, dat in de begroting sprake is van 100 %-kostendekkend.

Huuropbrengsten gemeentelijke eigendommen

Huuropbrengsten worden gecorrigeerd voor inflatie. Op basis van een gewogen gemiddelde van 75 % prijs (1,7 %) en 25% loon (3,2 %) wordt de inflatiecorrectie berekend. Ook op dit onderdeel vindt een nacalculatie van de indexering plaats aan de hand van de MEV 2019. Wat betreft de hoogte van de indexering op dit onderdeel wordt verwezen naar het overzicht onder het onderdeel "Lokale heffingen".

Toerekenen van rente aan lopende investeringen

Als de periode tussen 'start' en 'afronding' van een investeringsproject langer dan een kalenderjaar duurt, wordt de boekwaarde in het tweede jaar belast met de toerekening van de rekenrente over het geïnvesteerde bedrag. Dit is in overeenstemming met de Financiële verordening van de gemeente Losser.

Afschrijving en rente over investeringen

Afschrijvings- en rentelasten worden toegerekend in het jaar nadat een investering is gedaan/of het project is afgerond. Dit is in overeenstemming met de Financiële verordening.

Rente

Voor de rentetoerekening naar de grondexploitaties wordt uitgegaan van de 'Notitie rente 2017' van de Commissie BBV. De berekeningssystematiek is verplicht voorgeschreven.

Voor de *grondexploitatie* geldt dat de toegestane toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Kortweg wordt het volgende rentepercentage aan de grondexploitatie toegerekend: het gemiddelde (betaalde) rentepercentage van de leningenportefeuille (kort en lang) x de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen.

Dit percentage wordt meerjarig gebruikt.

Voor de rentetoerekening aan de *taakvelden*: de totale rentelasten (kort en lang), verminderd met de aan de grondexploitatie en specifieke projecten ('t Lossers Hoes) toe te rekenen rente, worden omgeslagen over de taakvelden.

Overhead

De overheadtoerekening aan de programma's is in overeenstemming met het BBV afgeschaft. Aan investeringen, leges, de taakvelden Riolering en Afval, grondexploitaties en projecten worden nog wel uren en overhead toegerekend. Voor het overige wordt de overhead zoals gedefinieerd in het BBV op het programma 'Bedrijfsvoering' verantwoord.

Bijlage 2 Investerings 2019 / 2023

(bedragen x € 1.000)

Onontkoombaar

Afdeling	Onderwerp	Product	Start jaar	Einde jaar	2019	2020	2021	2022	2023	Toelichting
OW	Luchtbehandeling en afkoppelen hemelwater archiefruimte souterrain (en tegelijkertijd droogruimte kleding realiseren (faciliteren woonwerk per fiets)	Gebouwen	2020	2020		40,0				De archiefruimte is aan vele wettelijke eisen gebonden waaronder het garanderen van een juist Klimaat en voorkomen van waterschade.
OW	Verduurzamen gemeentelijke gebouwen stap 1: Minimaal energielabel C voor 2023	Gebouwen	2020	2022		284,0				Wettelijke grondslag vanuit Energieakkoord (2013) routekaart energiebesparing maatschappelijk vastgoed voor 2023. Per 1 januari 2023 moet elk kantoor groter dan 100 m2 minimaal energielabel C hebben. Dit betekent een Energie-Index van 1,3 of beter. Voldoet het pand dan niet aan de eisen, dan mag u het per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruiken. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit. In het nieuwe klimaatakkoord dat dit jaar tot besluitvorming komt staat ook in dat het maatschappelijk vastgoed op minimaal energielabel C moet worden gebracht voor 2023. De gemeente dient het goede voorbeeld te geven en een voortrekkersrol te nemen. Er ligt een realistisch en uitvoerbaar Rapport 'adviesrapport verduurzaming gemeentelijke eigendommen' aan ten grondslag.
OW	Vervangen openbare verlichting, jaarschijf 2023; conform raadsbesluit	Wegen OV	2023	2023 en verder					200,0	Conform collegebesluit 21 november 2017, documentnummer 17.0016675 aangaande de vaststelling van het vervangingsplan en het gefaseerd opnemen van vervangingskredieten in de periode 2020 t/m 2027.

OW	Zonwering Grote zaal 't Lossers Hoes	Gebouwen	2019	2019	15,0				Naar aanleiding van klachten van onze huurders en gebruikers van de grote zaal is de wens ontstaan om dezelfde screens als de overige kozijnen te plaatsen.
OW	Toegankelijkheid (miva) 't Lossers Hoes	Gebouwen	2019	2019	40,0				Naar aanleiding van klachten van onze huurders en gebruikers is een Adviesrapport integrale toegankelijkheid opgesteld waaruit blijkt dat 't Lossers Hoes niet voldoet aan de gestelde eisen uit het VN-verdrag Handicap. Betreft hier met name het toepassen van automatische deuren in het gebouw.
OW	Snelheidsremmende maatregelen Nitertweg/Dr. Staringstraat (vooruitlopend op beleidsnota Mobiliteit en bijbehorend uitvoeringsprogramma).	Wegen	2020	2021		100,0			Het aanbrengen van drie kruispuntplateaus en één inritconstructie. Aanleg hiervan kan niet eerder dan eind 2020 plaatsvinden. Nitertweg/Staringstraat fungeert tot aan die tijd, i.v.m. herinrichting Gronausestraat, als omleidingsroute voor het openbaar vervoer.
OW	Ondergrondse container seniorencomplex Burg Eekhoutstraat	Afval	2019	2019	22,5				Bij de invoering van diftar is namens de bewoners van seniorencomplex Burg Eekhoutstraat het verzoek gedaan de tijdelijke bovengrondse container te vervangen door een ondergrondse container. Middels dit voorstel wordt dat verzoek ingewilligd en het krediet beschikbaar gesteld. Dekking van de lasten vindt plaats uit de afvalstoffenheffing.
OW	Vervangend materieel servicebedrijf	Materieel	2019	2019	80,0				In 2018 zijn diverse machines en auto's ingeruild. Hiervoor is € 81.000 aan inruil ontvangen die t.g.v. het rekeningresultaat 2018 is gebracht. Bij de raming van vervangende investeringen is tot voorheen wel rekening gehouden met deze inruil, zodat kredieten netto zijn geraamd. Om conform voorschriften de kredieten te ramen zal bruto moeten worden geraamd en moeten de kredieten worden opgehoogd.
OW	Ontwerp Kwaliteitsimpuls Glane	Wegen	2020	2020		50,0			Hier ligt al wel een visie maar nog geen uitgewerkt plan aan ten grondslag. Middelen zijn nodig voor het verder uitwerken van de Kwaliteitsimpuls Glane (Glane aan de

									Dinkel)
OW	Vorbereiding Kwaliteitsimpuls Glane	Wegen	2020	2020		100,0			Hier ligt al wel een visie maar nog geen uitgewerkt plan aan ten grondslag. Middelen zijn nodig voor het verder uitwerken van de Kwaliteitsimpuls Glane (Glane aan de Dinkel)
OW	Kwaliteitsimpuls Glane (Glane aan de Dinkel)	Wegen	2021	2023			450,0		Actualisering MIP. Deze € 450.000 is al in de programmabegroting van 2019 beschikbaar gesteld. Verwachtingenmanagement. De plannen worden in een integraal en participatief proces met stakeholders gemaakt. Het eerste geld is dan na gereedkoming plannen beschikbaar.
OW	Opstellen Visie Kwaliteitsimpuls Beuningen	Wegen	2020	2020		50,0			Actualisering MIP.
OW	Vorbereiding Kwaliteitsimpuls Beuningen	Wegen	2020	2020		100,0			Actualisering MIP.
OW	Kwaliteitsimpuls dorpskern Beuningen (ism participatieproces "Boeiend Beuningen")	Wegen	2022	2023				500,0	Hier ligt geen visie en/of uitgewerkt plan aan ten grondslag. Middelen zijn nodig voor het verder uitwerken van de Kwaliteitsimpuls Beuningen "Boeiend Beuningen"
OW	Kwaliteitsimpuls de Lutte Centrumplein	Wegen	2021	2023			500,0		Actualisering MIP. Kapitaallasten vallen na 2023
OW	Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase II (oud)	Wegen	2021	2023				- 500,0	Actualisering MIP. Is al gehonoreerd. Eerder uitvoeren.
OW	Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase II (nieuw)	Wegen	2020	2020		500,0			
OW	Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase III (oud)	Wegen	2022	2024				- 500,0	Actualisering MIP. Is al gehonoreerd. Eerder uitvoeren.
OW	Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase III (nieuw)	Wegen	2020	2022		500,0			
OW	Gronausestraat midden III (oud)	Wegen	2022	2023				-	Actualisering MIP. Is al gehonoreerd. Later uitvoeren.

								565,0		
OW	Gronausestraat midden III (nieuw)	Wegen	2023	2024					565,0	
OW	LAGA pad (oud)	Wegen	2021	2022				- 500,0		Actualisering MIP. Is al gehonoreerd. Eerder uitvoeren.
OW	LAGA pad (nieuw)	Wegen	2020	2021		500,0				
OW	Aalsgaardenstraat voorbereiding	Wegen	2020	2021		100,0				Het College heeft besloten voor het wegenbeleidsplan nader onderzoek te doen naar structurele dekking van de vervangingsinvesteringen. Tot definitieve besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden worden specifieke investeringen afzonderlijk opgevoerd.
OW	Aalsgaardenstraat uitvoering	Wegen	2021	2022			100,0			
OW	De Lutte Beatrixstr/Irenestr/Margrietstr voorbereiding	Wegen	2021	2022				100,0		
OW	De Lutte Beatrixstr/Irenestr/Margrietstr uitvoering	Wegen	2022	2023					200,0	
OW	Vervanging beschoeiing vijvers Markedal en de Bleek	Groen	2020	2021		150,0				Actualisering MIP.
BSP	ICT binnensportaccommodaties		2019	2019	10,0					De automatisering van de binnensportaccommodaties, in het bijzonder het zwembad, is verouderd en vergt een investering.

Gehonoreerde wensen

Afdeling	Onderwerp	Product	Start jaar	Einde jaar	2019	2020	2021	2022	2023	Toelichting
OW	Initiële projectkosten voor haalbaarheids-onderzoek verbinding Drielandweg – Drielandpunt (mogelijke subsidie Euregio: doel fietspad met fietstunnel).	Wegen	2020	2020		15,0				Een fysieke verbinding tussen de Drielandweg en het Drielandpunt/Dreilandersee is sinds kort mogelijk. Groot knelpunt is echter de verkeersveiligheid (oversteekbaarheid van de Gildehauserstr.). Met een haalbaarheidsonderzoek worden samenwerkingsmogelijkheden, kosten en subsidiemogelijkheden onderzocht aangaande de realisatie van een veilige verbinding.
OW	Verduurzamen gemeentelijke	Gebouwen	2020	2022			231,0			In de Toekomstvisie Duurzaam Losser (vastgesteld in

	gebouwen stap 2: Minimaal energielabel A voor 2025		2021	2022			231,0		2018) zijn de doelstellingen geformuleerd om de eigen dienst al in 2025 energieneutraal te hebben (waaronder de eigen gebouwen) .In het nieuwe klimaatakkoord dat dit jaar tot besluitvorming komt staat ook dat het maatschappelijk vastgoed op minimaal energielabel A moet worden gebracht voor 2030. De gemeente dient het goede voorbeeld te geven en een voortrekkersrol te nemen. Een gebouw met energielabel A is nog geen energieneutraal gebouw maar is wel een voorwaarde om energieneutraal te worden. Met deze maatregelen hebben al de gemeentelijke gebouwen met toekomstperspectief een energielabel A. Er ligt een realistisch en uitvoerbaar Rapport 'adviesrapport verduurzaming gemeentelijke eigendommen' aan ten grondslag.
OW	Kleintje Kulturhus Glane	Gebouwen	2021	2023 en verder			600,0		Conform coalitieakkoord. Onderdeel van Kwaliteitsimpuls "Glane aan de Dinkel".
OW	Kleintje Kulturhus Beuningen	Gebouwen	2021	2023 en verder			PM		Conform coalitieakkoord. Onderdeel van "Kwaliteitsimpuls Beuningen"
OW	Upgrade lichtmasten centrum Losser ten behoeve van het faciliteren van feestverlichting CML.	Wegen OV	2020	2021		15,0			CML is voornemens om nieuwe feestverlichting aan te schaffen voor het centrum van Losser. Echter, om de feestverlichting te kunnen bevestigen en op een veilige manier van stroom te voorzien, geeft men de voorkeur aan bevestiging aan gemeentelijke lichtmasten. Die moeten daarvoor echter speciaal aangepast worden. Dankzij de intensieve samenwerking binnen het centrumplan zijn er echter synergiemogelijkheden waardoor de kosten van de upgrade van de circa 70 lichtmasten relatief beperkt blijven.
OW	Vervangen bewegwijzering centrum Losser (maatschappelijke functies en P-	Wegen	2020	2021		35,0			De huidige statische bewegwijzering zit op "einde levensduur", zowel technisch als inhoudelijk. Vervanging in

	route) en mogelijke uitbreiding met info City touch iom centrumondernemers.									2020 biedt synergie-effecten met de uitvoering van het centrumplan Losser, maar de bewegwijzering vindt plaats vanaf de komgrens van de invalswegen van de kern Losser. Verder zijn er synergiemogelijkheden door mee te liften met de plaatsing van het info City touch systeem (interactief systeem) waardoor de vaste bewegwijzering beperkt kan blijven tot de maatschappelijke functies en de commerciële functies (iom de ondernemers) een plek kunnen krijgen in het interactieve systeem. De kosten hiervan worden in één keer met het project meegenomen.
OW	Intensiveren verlichting fietspad langs provinciale weg, tussen Kolkersweg en komgrens Overdinkel	Wegen OV	2020	2021		23,0				Naar aanleiding van vragen in de raadscommissie (april 2019) aangaande de ervaren sociale- en verkeersonveiligheid. College heeft toegezegd te onderzoeken of het mogelijk is lichtmasten bij te plaatsen. Het blijkt dat de masten momenteel gemiddeld ruim 70 m uit elkaar staan. Voorgesteld wordt om er 12 á 13 masten tussen te plaatsen waardoor naar verwachting aan de 'normen' kan worden voldaan.
OW	Pilot praktijkuitwerking wijkgerichte aanpak gecombineerde opgaven vanuit warmtevisie/klimaatadaptatie/kwaliteitsimpuls	Gebouwen	2020	2021		PM				Betreft het opzetten van een pilotproject waarbij dmv een intensief participatieproces concrete invulling wordt gegeven aan een integrale gebiedsgerichte aanpak vanuit de opgaven warmtevisie/klimaatadaptatie/duurzaamheid/kwaliteitsimpuls. Om mogelijke subsidies hiervoor te verwerven is cofinanciering nodig. Voor de benodigde € 50.000 moet dekking worden gezocht in dynamische duurzaamheidsagenda
OW	Energieneutrale openbare ruimte centrum Losser	Wegen	2020	2021		PM				Binnen het centrumplan Losser wordt gewerkt aan meerdere strategische beleidsdoelen van de gemeente. Daarnaast spelen enkele strategische opgaven zoals klimaatadaptatie en duurzaamheid. De openbare verlichting wordt i.h.k.v. het centrumplan vervangen door zuinige LED-verlichting. Door de bouw van een nieuwe sporthal is er

										een mogelijkheid extra zonnepanelen te plaatsen op het dak van de Fakkel. Dit levert naar verwachting voldoende energie op om het energieverbruik van de verlichting in het centrum van Losser te compenseren. Naar verwachting zal ca. 250 m2 zonnepanelen geplaatst moeten worden. Voor de benodigde € 65.000 moet dekking worden gezocht in de dynamische duurzaamheidsagenda.
OW	Uitvoering Kwaliteitsimpuls Glane fase I	Wegen	2022	2024					PM	Actualisering MIP.kapitaal lasten vallen na 2023
OW	Uitvoering Kwaliteitsimpuls Glane fase II	Wegen	2023	2025					PM	Actualisering MIP.kapitaal lasten vallen na 2023
OW	Uitvoering Kwaliteitsimpuls Beuningen fase I	Wegen	2023	2025					PM	Actualisering MIP. Deze € 500.000 is al in de programmabegroting van 2019 beschikbaar gesteld. Verwachtingenmanagement. De plannen worden in een integraal en participatief proces met stakeholders gemaakt. Het eerste geld is dan na gereedkoming plannen beschikbaar.
OW	Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase IV	Wegen	2022	2024					PM	Actualisering MIP. Kapitaal lasten vallen na 2023
OW	Kwaliteitsimpuls centrum Losser fase V	Wegen	2023	2025					PM	Actualisering MIP. Kapitaal lasten vallen na 2023
BSP	Camerasysteem toezicht zwembad	Sport	2019	2019	12,0					Verwezen wordt naar de toelichting op het onderdeel 'Toezicht zwembad', hoofdstuk 5: Ontwikkelingen wensen en nieuwe beleid, paragraaf 5.1. Programma Sociaal.

Uitstaande wensen

Afdeling	Onderwerp	Product	Start jaar	Einde jaar	2019	2020	2021	2022	2023	Toelichting
DIR	Audiovisuele apparatuur Lossers Hoes	Kostenplaats	2019	2019	18,1					Vervanging en aanpassing van de audiovisuele apparatuur in de grote zaal van het Kulturhus. Streven is onder meer een gelijktijdige uitzending van de vergadering op de 'omloop'. Nu loopt dat bijna 1 minuut achter. Daarvoor moet een aantal zaken aangepast

										worden. Daarnaast willen we een beamer aanschaffen voor het gebruik van de lange wand in de Grote Zaal. Dan kan de zaal efficiënter gebruik worden, ook in de breedte, en dan kan het meubilair achter het gordijn blijven staan.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---

Bijlage 3 Niet of deels gehonoreerde wensen 2019 / 2023

(bedragen in €)

Onderdeel	2019	2020	2021	2022	2023
Verhoging structureel budget Groot onderhoud Wegen	0	-110.000	-55.000	0	0
Actieprogramma Recreatie & Toerisme	0	0	-30.000	-30.000	-30.000
Uitvoering motie hondenbelasting	0	0	-100.000	-50.000	0
Verlenging BOA's handhaving blauwe zone	0	0	-3.500	-3.500	-3.500
Budget uitvoering subsidiebeleid	0	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
Verhogen armoedebudget	-3.250	-6.500	-6.500	-6.500	-6.500
Communicatie MaaS-project	-6.500	-6.500	-6.500	0	0
Totaal niet/deels gehonoreerde wensen	-9.750	-150.500	-229.000	-117.500	-67.500